

Heidi Kallio ja Sari Kangasniemi

SPESIAALI-TURNAUS –
ERITYISJALKAPALLOA
YHTEISTYÖSSÄ MUSAN SALAMAN KANSSA

Sosiaalialan koulutusohjelma

2012

SPESIAALI-TURNAUS – ERITYISJALKAPALLOA YHTEISTYÖSSÄ MUSAN SALAMAN KANSSA

Kallio, Heidi ja Kangasniemi, Sari
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
syyskuu 2012
Ohjaaja: Kumpulainen, Lenita
Sivumäärä: 55
Liitteitä: 5

Asiasanat: erityistä tukea tarvitseva lapsi, soveltava liikunta, jalkapallo, erityisjalkapallo, ohjaaminen, itsetunto

Opinnäytetyön aiheena oli erityisjalkapallo. Opinnäytetyö oli toiminnallinen ja toteutettiin valtakunnallisena yksipäiväisenä jalkapalloturnauksena yhteistyössä porilaisen jalkapalloseura Musan Salaman kanssa. Turnaus nimettiin Spesiaali-turnaukseksi, joka kuvasi positiivisessa mielessä kohderyhmäämme eli erityistä tukea tarvitsevia lapsia. Opinnäytetyönä haluttiin järjestää Poriin jalkapalloturnaus, joka oli suunnattu vain erityistä tukea tarvitseville pelaajille. Tässä turnauksessa erityistä tukea tarvitsevat pelaajat saivat olla pääosassa.

Opinnäytetyön arvopohjana ja punaisena lankana oli tasa-arvoisuus. Ajatus siitä, miten kaikille lapsille on taattava samanlaiset harrastusmahdollisuudet ikään ja toimintakykyyn katsomatta, toimi työmme lähtökohtana. Nykypäivän yhteiskunnassa lasten harrastusmahdollisuudet ovat miltei rajattomat, näin tulisi olla myös erityistä tukea tarvitsevilla lapsilla.

Opinnäytetyö aloitettiin teoriasta. Teoriassa tarkasteltiin yleisimpiä erityisen tuen tarpeessa olevia ryhmiä. Erityistä tukea tarvitsevien lasten kehitystä tarkasteltiin myös pääpiirteittäin. Teorialla luotiin pohja opinnäytetyöllemme ja käytännön toiminnalle. Erityisen tuen tarve tuo mukanaan omat vaatimukset, jotka on otettava huomioon lasten kanssa työskennellessä. Tärkeänä lähteenä työssämme toimivat myös omat työkokemuksemme erityistä tukea tarvitsevien lasten parissa.

Käytännön osuus aloitettiin aikaisessa vaiheessa suunnittelulla. Suunnitteluvaihe alkoi yhteydenotoilla kaikkiin Suomessa toimiviin erityisjalkapalloseuroihin ja siitä yhteistyö eteni turnauksesta kiinnostuneiden joukkueiden kanssa. Pitkän ja työlään suunnitteluvaiheen jälkeen Spesiaali-turnaus toteutettiin. Hyvin tehty suunnittelutyö mahdollisti turnauspäivän onnistumisen. Turnauspäivän aamuna Karhuhalli täyttyi iloisista pelaajista ja turnaus kokonaisuudessaan onnistui hienosti. Turnaus tullaan jatkossa järjestämään vuosittain Musan Salaman toteuttamana.

TOURNAMENT 'SPESIAALI' – SPECIAL FOOTBALL IN COOPERATION WITH 'MUSAN SALAMA'

Kallio, Heidi and Kangasniemi, Sari
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
September 2012
Supervisor: Kumpulainen, Lenita
Number of pages: 55
Appendices: 5

Key words: children with special needs, adapted physical activity, football, special football, self- esteem, supervising

The subject of this thesis was special football. The thesis was functional and it was carried out as a national one-day football tournament in cooperation with local football team 'Musan Salama' from Pori. The tournament was named 'Spesiaali' describing in a positive way our target group i.e. children with special needs. The aim of the thesis was to organize a football in Pori tournament destined only for players with special needs. In this tournament players with special needs were given a main role.

The basis and a thread running through the thesis was equality. The starting point for a study was that equal access to leisure activities should be guaranteed for all children regardless of their age and functional capacity. In a changing society children have almost unlimited range of hobbies from which to choose – this should be possible also for children with special needs.

The thesis was started by studying the theory. In a theoretical part of the thesis, the most common groups with special needs were examined. The development of children with special needs was also reviewed in outline. The theory provided the basis for our thesis and concrete action. The need for special support carries with it special requirements that has to be taken into consideration when working with children. Our own work experience among the children with special needs was as an important source of information in this thesis.

The practical part of the thesis began at an early phase by planning. It started with contacting all existing Finnish special football teams. The cooperation continued with the teams interested in the tournament. After a long and laborious planning phase the 'Spesiaali' tournament was ready to be carried out. Well-made planning work enabled a successful tournament day. On the tournament morning the sports hall 'Karhuhalli' was filled with happy players and the tournament succeeded very well as a whole. In future the tournament will be carried out annually by 'Musan Salama'.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAT LAPSET.....	7
2.1	Kehitysvammaisuus.....	8
2.1.1	Downin syndrooma.....	9
2.1.2	Autistinen oireyhtymä ja Aspergerin syndrooma.....	9
2.1.3	Touretten syndrooma.....	10
2.1.4	Ylivilkkaus ja tarkkaavaisuushäiriöt.....	10
2.1.5	Liikuntavammaisuus.....	11
2.1.6	Kielen ja puheen kehityksen erityisvaikeudet.....	11
2.1.7	Oppimisvaikeuksien yhteys liikuntaan.....	11
2.2	Aistivammat.....	12
3	SOVELTAVA LIIKUNTA.....	13
3.1	Soveltavan liikunnan tavoitteet.....	14
3.1.1	Psykomotoriset tavoitteet.....	14
3.1.2	Kognitiiviset tavoitteet.....	15
3.1.3	Affektiiviset tavoitteet.....	15
3.2	Liikunnan merkitys erityistä tukea tarvitseville lapsille.....	16
4	ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVIEN LASTEN LIIKUNNAN TOTEUTUKSEN HAASTEET.....	16
4.1	Kommunikoinnin ja ymmärtämisen mahdollistaminen.....	16
4.2	Sosiaalisen vuorovaikutuksen mahdollistaminen.....	17
4.2.1	Palkitseminen ja kilpaileminen.....	18
4.2.2	Itsetunto ja liikunta.....	19
4.2.3	Ryhmäytyminen liikunnassa.....	20
4.2.4	Sosiaalinen pääoma liikunnassa.....	21
4.3	Kognitiivisten ja emotionaalisten taitojen mahdollistaminen.....	21
4.4	Liikkumisen mahdollistaminen.....	22
4.4.1	Motorinen kehitys.....	22
4.4.2	Harjoitus tekee mestarin.....	23
4.4.3	Esteetön ympäristö.....	24
4.5	Ohjaamisen taito.....	24
4.5.1	Motivaatio.....	26
4.5.2	Reflektioiva työote ohjauksessa.....	27
5	ERITYISJALKAPALLO.....	28
5.1	Erytisjalkapallon säännöt.....	28
5.2	Jalkapalloseura Musan Salama.....	29

5.3	PalloSalamat	29
5.4	Musan Salaman arvot.....	30
6	SPESIAALI-TURNAUKSEN SUUNNITTELU	31
6.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	32
6.2	Kohderyhmä eli osallistuvat joukkueet.....	32
6.3	Turnauspaikka ja turnauksen ajankohta.....	34
6.4	Turnausmaksu.....	34
6.5	Käytännön asiat.....	34
6.6	Otteluohjelma ja lohkojaot.....	36
6.7	Media ja mainonta	37
6.8	Energianpurkutila ja työvoima.....	37
6.9	Yhteistyötahot ja turnauksen rahoitus.....	39
7	SPESIAALI-TURNAUS.....	41
7.1	Tavoitteet	41
7.2	Turnauspäivä.....	41
7.3	Palkintojen jako	44
8	PALAUTE PELAAJILTA JA VALMENTAJILTA.....	45
9	POHDINTA.....	47
9.1	Suunnitteluvaiheen ja turnauspäivän haasteet	48
9.2	Turnauspäivän onnistuminen ja tavoitteiden toteutuminen	49
9.3	Haastattelu paikallismediaan	50
10	JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISIDEAT	51
	LÄHTEET.....	52
	LIITTEET	
	Liite 1 Turnauslogo	
	Liite 2 Muistilista erityisjalkapalloturnauksen järjestäjälle	
	Liite 3 Turnauskutsu	
	Liite 4 Infopaketti Spesiaali-turnaus	
	Liite 5 Palautelomakkeet	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme tavoitteena oli kehittää erityisjalkapallotoimintaa Porissa. Tavoitteena oli osallisuuden ja yhtäläisten harrastusmahdollisuuksien lisääminen erityistä tukea tarvitseville lapsille. Turnauksen oli tarkoitus tuottaa lapsille liikunnaniloa, uusia kokemuksia ja hauskaa yhdessäoloa. Toteuttamamme jalkapalloturnaus oli suunniteltu yksipäiväiseksi, jotta osallistuminen olisi mahdollisimman helppoa ja vaivatonta kauempaakin tuleville joukkueille. Usein erityislapsilla on tiettyjä vaikeuksia tarkkaavaisuuden ja keskittymisen osalta, joten emme halunneet tuottaa turnauksella lapsille ylimääräisiä ponnisteluja oman käyttäytymisen säätelyssä.

Erityistä tukea tarvitsevilla lapsilla on erityinen liikunnan tarve johtuen fyysisistä puutteellisuuksista, kehitysviivästymistä tai muista oppimisen vaikeuksista. Liikunnalla on myös sosiaalinen merkitys. Erityisjalkapalloa harrastaville tulisikin taata samat mahdollisuudet kuin muille jalkapalloa pelaaville lapsille. Jalkapallo on joukkuelaji, joka yhdistää pelaajia heidän taustoistaan huolimatta. Joukkuelajit vähentävät kaikenlaista syrjintää. Opinnäytetyömme avulla voimme vaikuttaa jalkapalloa harrastavien erityislasten itsetuntoon ja luoda onnistumisen elämyksiä.

Turnaus toteutettiin yhteistyössä jalkapalloseura Musan Salaman kanssa. Musan Salama on Porin johtava jalkapallon junioriseura. Musan Salamassa on myös seudun ainoa erityistä tukea tarvitsevien lasten jalkapallojoukkue. Turnauksen on määrä jatkua vuosittain Musan Salaman toteuttamana.

Turnaus järjestettiin ”Kaikki pelaa” –periaatteella. Tämä tarkoittaa, että kaikki erityisjalkapalloa harrastavat ovat tervetulleita pelaamaan ikään, sukupuoleen ja toimintakykyyn katsomatta. Ohjelman arvopohja perustuu lapsen ja nuoren oikeuksiin (Suomen Palloliiton WWW-sivut 2011). Turnaukseen osallistui eri-ikäisiä lapsia ja nuoria ympäri Suomea, mutta työmme teoreettisessa osuudessa keskityimme erityisjalkapallotoimintaan kohderyhmänä alle kymmenen -vuotiaat erityistä tukea tarvitsevat lapset. Rajaamme siis ulkopuolelle jalkapalloilevat erityistä tukea tarvitsevat nuoret. Kohderyhmän valinta tukee ja vahvistaa sosiaalipedagogisen lapsi – ja nuorisotyön opintojen antamia valmiuksia tulevaisuudessa.

Työ oli suurimmaksi osaksi tiivistä yhteistyötä. Kirjallinen osuus kokonaisuudessaan tehtiin yhdessä. Työmme onnistuminen vaati monia yhteistyötahoja ja yhteistyö heidän kanssaan painottuikin siten, että Heidi Musan Salaman erityisjalkapallojoukkueen toisena valmentaja oli luontevasti linkkinä jalkapalloon liittyvissä kysymyksissä Musan Salaman kanssa. Tätä kautta tuli myös sponsoreita ja Heidi järjesti turnaukseen muun muassa turnauslogon (liite 1) ja palkinnot. Sari taas teki yhteistyötä kaikkien turnaukseen tulevien joukkueiden, Porin kaupungin vapaa-aikaviraston, Satakunnan ammattikorkeakoulun ruokalan Amican, Kankaanpään opiston ja Suomen Punaisen Ristin kanssa. Yhdessä hoidimme turnauksen mainonnan ja markkinoinnin, sekä turnauksen jälkeen annoimme kumpikin haastattelun Satakunnan Kansaan.

2 ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAT LAPSET

Suomessa käytetään usein vammainen -termiä kuvaamaan henkilöä, jolla on vamma, pitkäaikaissairaus tai muuten erityisen tuen tarve. Terminä sana vammainen on leimaava, eikä anna kuvaa vammaisuuden tuomista toimintarajoitteista. (Heikinaro-Johansson & Kolkka 1998, 13–15.) Erityisen tuen tarpeessa olevalla lapsella on fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen kehityksen poikkeavuus, joka vaatii erityistä hoitoa, huomiota ja huolenpitoa. Poikkeavuuksia voi esiintyä useammalla osa-alueella. (Peltomaa, Sorsa, Leminen & Purho 2005, 6.)

Erityislapsi, erityistä hoitoa, tukea ja kasvatusta tarvitseva lapsi, seurantalapsi – nimityksiä on monia. Erityistä tukea tarvitsevalle lapselle ei ole selkeää määrittelyä, vaan se riippuu aina määrittelijän näkökulmasta. Yhteiskunnan muuttuessa ja nykyaikaisuudessa on suhtautuminen erityistä tukea tarvitseviin lapsiin muuttunut ja termien, sekä määritelmien leimaava sävy on muuttunut suvaitsevammaksi. (Heinämäki 2004, 22–23.)

Erilainen lapsi saattaa herättää kanssaihmisessä pelkoa, ahdistusta, sääliä tai kiinnostusta. Omien tunteiden tunnistaminen ja tutkiminen onkin tärkeää. Omien tunteiden hyväksyminen ja ymmärtäminen auttaa erilaisuuden kohtaamisessa. Ennakkoluulojen muuttaminen vaatii uskallusta ja rohkeutta kohdata erilainen lapsi ja antaa hänelle mahdollisuus itsensä ilmaisuun. (Pihlaja 2004, 125–126.) Tässä työssä käytämme termiä erityistä tukea tarvitseva lapsi, joka mielestämme kuvastaa parhaiten kohde-ryhmäämme.

2.1 Kehitysvammaisuus

Kehitysvamma voidaan määrittää vaikeutena ymmärtää ja oppia uusia asioita. Suomen lain mukaan kehitysvammaisella tarkoitetaan sellaista henkilöä, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen, kehitysiässä saadun sairauden tai vamman vuoksi. (Kaski, Manninen, Mölsä & Pihko 2009, 16.) Kehitysvamma rajoittaa elämää, sulkien ulkopuolelle ihmisen normaaleja toimintoja. Kuitenkin myös kehitysvammaisella ihmisellä on vahvuuksia ja kykyjä, ja hänellä on oikeus saada tukea löytääkseen omat mahdollisuutensa. Kehitysvamman aste voi vaihdella vaikeasta lievään. Kehitysvammaisuus on moniulotteista ja siihen liittyy paljon eri diagnooseja, oireyhtymiä sekä teemoja. (Seppälä & Rajaniemi 2011.)

Älyllisellä kehitysvammaisuudella tarkoitetaan tilaa, jossa henkilön henkinen suorituskyky on kehitykseltään epätäydellistä tai estynyttä. Puutteellisesti kehittyneitä ovat erityisesti kehitysiässä opitut taidot, kuten kognitiiviset, kielelliset, sosiaaliset ja motoriset taidot. Älyllinen kehitysvammaisuus voi olla liitännäisenä fyysisen tai psyykkisen tilan yhteydessä, mutta se voi esiintyä myös yksinään. (Kaski ym. 2009, 16.)

2.1.1 Downin syndrooma

Downin syndrooma on kromosomipoikkeama, jolloin lapsella on syntyessään yksi ylimääräinen kromosomi. Ylimääräinen kromosomi aiheuttaa muutoksia lapsen ulkonäössä, terveydessä ja kehityksessä. Down syndroomaan liittyy aina jollain tasolla älyllinen kehitysvamma, sekä eritasoisia kehityshäiriöitä. Usein myös Down lapsella on monia terveyteen vaikuttavia sairauksia, kuten sydänvika. (Välkkilä 2009, 16–19.) Down lapset ovat kooltaan ikäisiään pienempiä. Down lasten ulkonäkö on poikkeava. Heille tunnusomaisia piirteitä ovat vinot ylöspäin suuntautuvat luomiraot, kasvojen litteys ja lihasvelttous. Myös suu ja korvat ovat pienet. (Wilska 2011.) Koska Down lapsella lihasjänteys on alentunut, tarvitsee hän normaalia enemmän tukea, kannustusta ja ohjausta liikkumisessa (Holttinen 2000, 25).

2.1.2 Autistinen oireyhtymä ja Aspergerin syndrooma

Autistisen oireyhtymän perimmäinen syy on neurologinen. Autistinen oireyhtymä nähdään lapsuuden ajan laaja-alaisena kehityshäiriönä. (Kerola 2009, 168.) Aspergerin syndrooma on autismin kirjoon kuuluva lievempi muoto. Aspergerin syndrooman ja autismin perustana ovat vaikeudet sosiaalisessa kanssakäymisessä ja vuorovaikutuksessa. Vaikeimmin autistisilla ilmenee merkittäviä sosiaalisia heikentymiä, kuten vetäytyvyyttä. Myös tunteet ja tunteiden käsittely ovat ongelmallisia. Sosiaalisten ongelmien lisäksi autismin kirjon oireyhtymiin liittyy monesti ongelmia kommunikaatiossa. Puhe voi olla äänekkästä tai hyvin hiljaista, puherytmi sekä painotukset ovat epätavallisia ja puhe voi olla hyvinkin kaunopuheista eli kirjakieltä. Klassisen autismin merkittävä piirre on puhumattomuus. (Ozonoff, Dawson & McPartland 2008, 15–20.)

Autismin kirjoon lukeutuvilla lapsilla on vaikeuksia myös käyttäytymisen säätelyssä. Nämä voivat näkyä keskittymättömyytenä, outoina ja toistuvina käytösmalleina, erityisinä mielenkiinnon kohteina ja jopa pakkomielteisinä miellelyhtyminä. Tosin tällaiset lapset voivat olla myös erityisen lahjakkaita, ainutlaatuisia ja kiinnostavia persoonia. On aina muistettava, että jokainen autismin kirjon lapsista on yksilö, joten

mitään yhtä ainoaa ja oikeaa määrittelyä ei voi tehdä. Varsinkin Aspergerin syndrooman vahvuus on yksityiskohtien hallinta ja vieheettömyyteen pyrkiminen. Merkittävä piirre ovat myös epätavalliset reaktiot aistiärsykkeisiin. (Ozonoff ym. 2008, 20–21.)

2.1.3 Touretten syndrooma

Touretten oireyhtymä eli touretten syndrooma (TS) on neurologinen häiriö, johon kuuluu olennaisesti nykimisoireet eli ticit. Nykimisoireet eli ticit ovat tahdosta riippumattomia, äkillisiä, nopeita, toistuvia liikkeitä tai ääniä. Ticejä ei voi vastustaa vaan ne purkautuvat aina jossakin vaiheessa. Ticit voivat olla hyvin hämmentäviä lapselle itselleen, mutta myös muille lapsen läheisille. Tämä voi haitata sosiaalista elämää. (Lönnberg 2006, 7-8.)

Touretten oireyhtymän liitännäisoireisiin kuuluvat usein myös tarkkaavaisuushäiriöt, ylivilkkaus, erilaiset pakkoliikkeet, impulsiivisuus ja aggressiivinen käytös. Muita mahdollisia ongelmia voivat olla univaikeudet, sairaanloiset pelot, jyrkät mielialan muutokset, itsensä vahingoittaminen ja seksuaalisesti poikkeava käyttäytyminen. (Lönnberg 2006, 14.)

2.1.4 Ylivilkkaus ja tarkkaavaisuushäiriöt

Ylivilkkaushäiriö tai tarkkaavaisuushäiriö eli AD/HD ovat kehityksellisiä itsehillinnan häiriöitä. Tällaisesta häiriöstä kärsivällä lapsella on ongelmia tarkkaavaisuudessa, impulssikontrollissa ja aktiivisuustasossa. (Barkley 2008, 35.)

Kun lapsen tarkkaavaisuudenhäiriöt ovat keskivertoa vaikeampia, saattaa hänellä olla AD/HD (attention deficit/hyperactivity disorder). Ylivilkkaushäiriöstä tai tarkkaavaisuushäiriöstä kärsivä lapsi on yleensä tarkkaamaton, impulsiivinen, motorisesti levoton ja malttamaton. Motorinen levottomuus esiintyy jatkuvana tarpeena liikkua paikasta ja tilanteesta riippumatta. Lapsi hyppii, kiemurtelee, juoksee ja kiipeilee tahat-

tomasti pystymättä kontrolloimaan omaa käytöstään ja kehoaan. Tällainen lapsi on usein myös lyhytjänteinen, huolimaton ja välttelee haasteellisia tilanteita myös liikunnassa. (Jokinen & Ahtikari 2004, 8-10.)

2.1.5 Liikuntavammaisuus

Yleisin liikuntavamma on CP (celebral palsy) eli synnynnäinen tai varhaislapsuudessa syntyneen aivovaurion johdosta muodostunut lihasvamma. Liikuntavammainen lapsi kärsii usein spastisuudesta eli lihasjäykkyydestä. Hänellä saattaa olla myös ateoosia, joka ilmenee ei-tahdonalaisina hyvin hitaina liikkeinä, erityisesti käsien ja kasvojen alueen lihaksissa. Puhehäiriöt ovat yleisiä liitännäisoireita. Liikuntavamoihin liittyy usein ataksiaa, joka ilmenee tasapainovaikeuksina ja koordinaatiohäiriöinä, kuten vapinana ja tärinästä ylä- ja alaraajoissa, sekä keskivartalossa. Kaikki edellä mainitut oireet voivat myös esiintyä yhdessä. (Heinämäki 2000, 83–84.)

2.1.6 Kielen ja puheen kehityksen erityisvaikeudet

Kielihäiriöt voivat ilmetä sekä ääntämisen, ymmärtämisen, että tuottamisen alueella. Kielihäiriöt voidaan myös yhdistää puhe-elinten kehityshäiriöihin, kuuloon tai aivo-toimintaan. Puheen kehitys voi viivästyä tai siinä voi olla poikkeavuuksia, kuten dysfasia (kielen kehityksen erityisvaikeus), änkytys ja äänihäiriöt. (Heinämäki 2000, 52–56.)

2.1.7 Oppimisvaikeuksien yhteys liikuntaan

Oppimisvaikeuksilla ymmärretään perinteisesti niitä erityisvaikeuksia, jotka ilmenevät huomattavina vaikeuksina kuuntelemisen, lukemisen, puhumisen, kirjoittamisen, päättelyn tai matematiikan taitojen hankkimisessa ja niiden käytössä. Oppimisvaikeudet eivät johdu aistivammoista, emotionaalisisista häiriöistä, oppimistilaisuuksien

puutteesta tai olosuhteista, eivätkä vuorovaikutukseen ja sosiaaliseen hahmottamiseen liittyvistä häiriöistä, mutta ne voivat esiintyä yhdessä kaikkien näiden kanssa. Oppimisvaikeuksien katsotaan johtuvan keskushermoston toiminnan häiriöstä. Oppimisvaikeuksiin johtavat useimmat jo työssämme käsitellyt erityisyydet, kuten kehitysvammaisuus ja autismin kirjon häiriöt. (Ahonen, Viholainen, Cantell & Rintala 2005, 9.)

Liikunnan avulla lapsi oppii oman itsensä tuntemisen lisäksi etäisyyksiä, suuntia, rajoja, käsitteitä, kokoja, sijainteja, muotoja, määriä, värejä ja paljon muuta. Kaikki nämä ovat kielellisen ja matemaattisen oppimisen perusteita. Liikkumalla lapsi oppii oman kehon hahmottamista, kehon toimintaa, silmä-käsikoordinaatiota ja erilaisten rytmillisten rakenteiden tunnistamista. Nämä kaikki taas ovat kirjoittamisen ja lukemisen peruselementtejä. Liikunnan avulla lapsi oppii myös sosiaalisia taitoja, tiimityöskentelyä ja ongelmanratkaisukykyä. Tarkkaavaisuuden suuntautumisen ja keskittyminen paranevat lapselle luontaisella tavalla eli liikkumalla. (Huisman & Nissinen 2005, 25.) Lapsen oppimisvaikeudet vaikuttavat kaikilla näillä osa-alueilla viivästyttäen taitojen kehittymistä. Ympäröivän maailman kokeminen ja ymmärtäminen edellyttää lapselta jatkuvaa liikettä, tuntemista, koskettamista ja kokonaisuuksien hahmottamista (Autio & Kaski 2005, 41).

2.2 Aistivammat

Aistivammoista yleisimpiä ovat kuulo ja näkövammat. Kuulovammaisella lapsella tarkoitetaan lasta, jolla on jonkinasteinen tai -laajuinen kuulon alenema. Termeinä ja samalla jaotteluna käytetään huonokuuloinen, kuuroutunut ja kuuro lapsi. Huonokuuloinen voi käyttää apunaan kommunikoinnissa kuulokojetta, tukiviittomia tai huu-liolukua. Kuuroutunut lapsi taas kommunikoi puheen avulla, mutta käyttää tukena viittomakieltä. Synnynnäisesti kuuron lapsen kommunikointi perustuu viittomakieleen. (Sume 2004, 300–301.) Monilla kuulovammaisilla lapsilla on jonkinasteisia tasapaino-ongelmia ja suoritusnopeus saattaa olla hitaampi (Nissinen 1991, 118).

Näkövammaisuus tarkoittaa näköelinten rakenteen tai toimivuuden poikkeamia, jotka voivat ilmetä monin eri tavoin. Näkövamman ilmenemismuodot ovat eriasteisia, jotka vaihtelevat heikkonäköisyydestä täydelliseen sokeuteen saakka. Näön puuttumien vaikeuttaa tilan tajuamisen kehittymistä, joten joutuessaan uuteen tilaan lapsen liikumien siinä vaikeutuu. Lapsi saattaa liikkua epävarmasti ja hitaasti. Näkövammaisen lapsi oppii monet taidot eri tavalla kuin näkevä lapsi. Aistivammaisella lapsella muut aistit korvaavat puuttuvaa aistia. (Leppänen & Hyvärinen 1991, 98–102.)

3 SOVELTAVA LIIKUNTA

Erityistä tukea tarvitsevien lasten liikunnalla tarkoitetaan toimintaa, joka vaatii soveltamista ja erityisosaamista. Erityistä tukea tarvitsevien lasten on vammansa, sairauksien, muun toimintakyvyn heikkenemisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikeaa, ja jopa mahdotonta osallistua yleisesti tarjolla oleviin liikuntamuotoihin ja harrastuksiin. (Piispanen 2009.) Erityisliikunta eli soveltava liikunta on liikuntaa, jota tarvittaessa muokataan sisällöltään, välineiltään ja ympäristöltään sellaiseksi, että jokainen lapsi voi osallistua siihen omista lähtökohdistaan. Ennen kaikkea se on liikuntaa, joka vaatii ohjaajalta oikeanlaista asennoitumista erilaisuuteen. (Rintala 2011.) Avoimuus on liikunnan lähtökohta. Avoimuus liikunnassa merkitsee sitä, että toiminta tulee suunnitella sellaiseksi, johon kaikilla on edellytykset osallistua. Joskus soveltavan liikunnan ratkaisut ja keinot syntyvät kuitenkin vasta liikunnan aikana liikkujaa kuunnellen ja havainnoiden. (Kauravaara, Lakkasuo & Luona-Helminen 2006, 7.)

Jokainen lapsi voi vammastaan ja toimintarajoitteestaan huolimatta liikkua ja harrastaa. Liikunta on oleellinen ja välttämätön osa erityistä tukea tarvitsevien lasten elämää, erityistä tukea tarvitsevat lapset oppivat hitaammin, mutta se ei saa antaa aihetta luovuttamiselle. Kukaan meistä aikuisista ei voi tietää taitojen kehittymisen takarajaa, on siis säilytettävä positiivinen asenne. (Rintala, Ahonen & Cantell 2002, 159.)

Eettisyys korostuu erityisesti silloin, kun kohderyhmänä on jokin poikkeava ryhmä. Liikunta on lapsen oma juttu. Tämä tarkoittaa sitä, että liikunta on lapselle leikkiä ja samalla se on arvokas osa lapsen kasvua. Liikunta edistää lapsen henkistä ja fyysistä hyvinvointia. Lasten liikunnan kolme eettistä periaatetta ovat kunnioitus, vapaus ja vastuu. (Autio & Kaski 2005, 104.)

3.1 Soveltavan liikunnan tavoitteet

Tavoitteet erityistä tukea tarvitsevien lasten liikunnalle ovat samat kuin muidenkin lasten kohdalla. Lasten terveydentila, ikä, elinympäristö ja aiempi kokemus liikunnasta vaikuttavat asetettaviin tavoitteisiin. Motorinen kehitys saattaa olla omaan ikätasoon nähden alemmalla tasolla kahdesta neljään vuoteen. Erityistä tukea tarvitseva lapsi voi periaatteessa harrastaa kaikkia lajeja sovellettuina. Erityisesti joukkuepelien sääntöjen ymmärtäminen on haaste erityistä tukea tarvitseville lapsille. (Rintala 2002, 34.)

Soveltavaa liikuntaa ohjattaessa on muistettava, että jokainen yksilö on erilainen, eivätkä ohjeet päde kaikkiin samalla tavalla. Liikunta tulee suunnitella mieluummin erityistä tukea tarvitsevien lasten kehitysiän kuin kronologisen iän mukaan. (Rintala 2002, 35.) Lasten psykomotoriset vaikeudet yleensä liittyvät tiiviisti myös kognitiivisen ja affektiivisen alueen ongelmiin (Rintala 2011).

3.1.1 Psykomotoriset tavoitteet

Erityistä tukea tarvitsevien lasten motoriikka ja oman kehon hahmotus kehittyvät hitaammin kuin muiden lasten. Perusliikemuotojen opettelu erityisesti kouluiässä on tärkeää. Ihanteellista olisi löytää kouluiässä liikuntalaji, jota erityistä tukea tarvitseva lapsi voisi harrastaa mahdollisesti läpi elämänsä. Liikunnan tulisi keskittyä enemmän fyysistä toimintakykyä kehittäviin harjoitteisiin, kuin älyllistä kapasiteettia vaativiin tehtäviin. (Rintala 2002, 34.) Psykomotorisen alueen päätavoitteita ovat perusmotoriset taidot ja fyysinen kunto (Rintala 2011).

3.1.2 Kognitiiviset tavoitteet

Erityistä tukea tarvitsevat lapset selviytyvät parhaiten yksinkertaisissa, konkreettisisa toiminnoissa ja oppivat parhaiten toiminnan avulla. Nämä lapset ymmärtävät parhaiten lyhyet, selkeät ja visuaaliset ohjeet, koska heidän muistinsa, keskittymiskykyä ja sanavarastonsa ovat suppeampia. Liikunnassa erilaiset harjoitukset ja ohjeet tulisi jakaa pienempiin osiin. Opitun taidon säilyttäminen ja yleistäminen muuhun ympäristöön on erityistä tukea tarvitsevalle lapselle vaikeaa ilman säännöllistä kertausta. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen on ymmärrettävä syy-seuraussuhteita, jotta oppiminen ei olisi vain sattumanvaraista. Oppimisen kannalta liikunnan mallintaminen on tärkeää. Kaikilla erityistä tukea tarvitsevilla lapsilla on valmiudet oppia, ohjaajan on vain löydettävä jokaiselle sopiva taso. (Rintala 2002, 35.) Kognitiivisen alueen tärkeitä tavoitteita ovat oivaltamisen taito, aistien yhteistoiminnan ymmärtäminen ja oman luovuuden ilmaiseminen liikunnan keinoin (Rintala 2011).

3.1.3 Affektiiviset tavoitteet

Erityistä tukea tarvitsevat lapset turhautuvat helposti, heidän minäkuvansa on alhainen, eivätkä he ehkä ole riittävästi motivoituneita liikuntaan. Helpot tehtävät, jotka mahdollistavat onnistumisen kokemukset heti alussa, kannustavat liikunnan jatkamiseen. Sopimatonta käyttäytymistä saattaa esiintyä myös liikuntatilanteissa, jolloin se kannattaa jättää huomiotta, mikäli se ei ole kenellekään vaaraksi. Hyvästä käytöksestä erityistä tukea tarvitseva lapsi tarvitsee positiivista palautetta. Myös tiettyjä rutineita tarvitaan toimintakerrasta toiseen, koska muutosten kohtaaminen voi olla vaikeaa. Erityistä tukea tarvitsevilla lapsilla on samat perustarpeet kuin kenellä tahansa lapsilla, joten heitä tulee lähestyä mahdollisimman normaalisti. Erilaiset liikunnalliset yhteisleikit ja pelit toimivat hyvänä sosiaalisten suhteiden oppimispaikkana, mikäli ne ovat yhteistoimintaa korostavia ja kilpailua välttäviä. (Rintala 2002, 35.) Affektiivisen alueen tavoitteina voidaan pitää positiivista minäkäsitystä, sosiaalista pärjäämistä, itsetuntemusta, jännityksen poistamista, omatoimisuutta sekä osallisuuden kokemista (Rintala 2011).

3.2 Liikunnan merkitys erityistä tukea tarvitseville lapsille

Liikunta on tärkeä elementti fyysisen kehityksen tukena ja toimintakyvyn ylläpitäjänä. Liikunta on tärkeä osa-alue lapsen kokonaiskehityksessä. Liikunnan avulla saavutettu riittävä toimintakyky poistaa vamman aiheuttamia rajoituksia ja auttaa lasta osallistumaan mahdollisimman täysipainoisesti. (Rintala & Huovinen 2007, 187).

4 ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVIEN LASTEN LIIKUNNAN TOTEUTUKSEN HAASTEET

Lapsen tarvitsemaa tukea tarkastellaan yhä edelleen vammakeskeisesti, puutteita ja vaikeuksia korostaen. Tällainen tarkastelutapa jättää kuitenkin huomioimatta ympäristön vaikutuksen tuen tarpeeseen. Tukea voidaan myös tarkastella kommunikoinnin, sosiaalisen vuorovaikutuksen, oppimisen, omatoimisuuden sekä liikkumisen näkökulmista. (Heinämäki 2004, 26.)

4.1 Kommunikoinnin ja ymmärtämisen mahdollistaminen

Erityistä tukea tarvitseva lapsi tarvitsee kommunikointiin tukea oman viestintäkyvyn ja -halun vahvistamiseksi, sekä sosiaalisten kontaktien luomiseksi (Heinämäki 2004, 26). Erityistä tukea tarvitsevia lapsia ohjattaessa on tärkeää ilmaista itseään selkeästi ja konkreettisesti. Monilla erityistä tukea tarvitsevilla lapsilla sanallisten ohjeiden ymmärtäminen on usein vaikeaa, joten ohjauksessa tulisikin painottaa näköön ja kosketukseen perustuvaa oppimista. Ohjauksen havainnollistamisessa voidaan käyttää apuna visuaalisia ja auditiivisia ärsykeitä, kuten kuvakortteja ja erilaisia kuvia, symboleita, pillejä ja muita äänimerkkejä. (Niemelä & Rintala 2002, 240.)

Puheen rinnalla käytetäänkin puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointimenetelmiä. Niiden avulla on mahdollisuus tukea ja rakentaa erityislapsen sosiaalis-kognitiivista kehitystä ja yksilöllistä identiteettiä. Erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa kommunikoitaessa on lisäksi tärkeää huomioida puhetta edeltävien, niin sanottujen ei-kielellisten eleiden ja keinojen moninaiset mahdollisuudet vuorovaikutuksessa. (Korpijaakko-Huuhka & Launonen 2009, 9-13.) Selkeästi näyttäminen, lyhyesti selittäminen ja mielikuvituksen käyttäminen ovat ohjaajalle tärkeitä hyvän toiminnan eväitä (Kauravaara ym. 2006, 17).

4.2 Sosiaalisen vuorovaikutuksen mahdollistaminen

Erityistä tukea tarvitsevaa lasta ohjataan ottamaan kontakteja muihin lapsiin ja vastaamaan toisten lasten aloitteisiin. Lapsen empatiataitoja vahvistetaan ja häntä ohjataan tunnistamaan omia tunteitaan ja hallitsemaan niitä. Lasta ohjataan ilmaisemaan tunteitaan myönteisin keinoin ja hänen vahvuuksiaan, sekä itsetuntoaan tuetaan ja pyritään vahvistamaan. (Heinämäki 2004, 27.) Liikuntaharrastuksissa lapsi joutuu tilanteisiin, jossa toisen huomioon ottaminen, auttaminen ja sääntöihin sopeutuminen ovat olennainen osa kokonaisuutta (Autio & Kaski 2005, 79). Tavoitteena sosiaalisen vuorovaikutuksen vahvistamisessa onkin, että lapsi kykenee yhteistyöhön ryhmässä, kykenee ottamaan muut lapset huomioon ja tuntee kuuluvansa joukkoon (Koljonen & Rintala 2002, 204).

Sosiaalisen käyttäytymisen ohjaamisessa erityistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla selkeänä tavoitteena on hyvän käytöksen lisääminen ja epäsopivan käytöksen vähentäminen. Käyttäytymistä vahvistetaan positiivisesti sekä johdonmukaisesti, ja näin voidaan lapsen sosiaalistumista ohjata toivottuun suuntaan. Sosiaalisten taitojen, esimerkiksi halutun käyttäytymisen vahvistaminen voi tapahtua muun muassa palkitsemalla. (Autio & Kaski 2005, 78–79.)

4.2.1 Palkitseminen ja kilpaileminen

Liikuntaan mielletään läheisesti palkinnot, varsinkin kilpailuissa. Se on luonnollinen tapa kannustaa ja motivoida lapsia. Palkitseminen voi kuitenkin olla aiheellista muulloinkin kuin vain voiton perusteella. Palkitsemisen perusteena voi olla myös tunnollisuus, ahkeruus tai yritteliäisyys. Liiallinen palkitseminen kuitenkin voi menettää merkityksensä. (Autio 2007, 22). Palkkio voi olla sanallinen, aineellinen tai kosketus, kuten esimerkiksi taputus olkapäälle. Tärkeintä on palkitsemisen välittömyys. (Mörönen 2006.)

Lapselle kilpailu tarkoittaa merkittävää tilaisuutta näyttää itselleen ja muille sen hetkiset taitonsa. Kilpailu merkitsee siis sitä, että lapsi tekee parhaansa, nauttii liikkumisesta ja testaa samalla itseään. Kilpailu ja kisaaminen kuuluvat olennaisena osana liikuntaan ja harrastuksiin. Kilpaileminen johtaa voittoihin tai tappioihin, mutta pitää sisällään muutakin. Kilpailutapahtuma motivoi lasta ja lapsen on sopeuduttava kilpailun sääntöihin. Lapsille usein itse kilpailu tai peli onkin tärkeämpi kuin lopputulos. Kuitenkin lopputulos ja varsinkin voittaminen on myös tärkeää ja, mikäli sellainen osuu omalle kohdalle, niin siitä iloitaan yhdessä. (Autio & Kaski 2005, 102–103.)

Häviäminen kilpailussa voi olla myös pedagoginen voitto, sillä häviäminen on kokemuksena opettavaisempi kuin voittaminen. Häviämiseen liittyy paljon tunteita, pahaa mieltä, pettymystä ja jopa suuttumusta. Kun lapsi häviää kisan, pelin tai ottelun joutuu hän tekemään kovasti töitä itsensä kanssa. Häviäminen ja pettymykset kasvattavat lapsen luonnetta ja tunteiden käsittely vahvistuu. Häviön aiheuttamat tunteet ovat sallittuja ja ne käsitellään rakentavalla tavalla yhdessä aikuisen kanssa. Häviöstä löytyy aina myös positiivisia asioita, niitä missä lapsi onnistui ja niihin erityisesti tulisi kiinnittää huomiota. Lapsi siis oppii häviämisen taidon nopeasti, mikäli hän näkee hyvää esimerkkiä ohjaajan tai valmentajan taholta. (Autio & Kaski 2005, 104–105.)

4.2.2 Itsetunto ja liikunta

Ympäristö ja ennakkoluulot vaikuttavat lapsen itsetunnon kehittymiseen. Liikunnan avulla lapsi voi kokea olevansa hyvä, arvokas, tärkeä, kyvykäs ja pätevä yksilö. Lapsen terve itsetunto on harrastuksen tukipilari. (Suomen Palloliitto 1995, 21–24.) Liikunta ja erilaiset harrastukset voivat auttaa lasta näkemään maailman ja tulevaisuuden haasteellisina sekä sen kautta auttavat lasta kehittämään itselleen elämänhallinnan tunteen (Autio & Kaski 2005, 90).

Liikunnalla on siis tärkeä merkitys itsetunnon kannalta. Itsetunto, minäkäsitys ja minäkuva ovat kaikki samaa kuvaavia käsitteitä. Liikunnan yhteydessä lapsi tuo itseään esille kokonaisvaltaisesti. Oma keho on väline, jolla lapsi ilmaisee itseään. Omalla kehollaan lapsi osoittaa osaamisensa ja taitonsa, laittaen samalla itsetuntonsa kovalle koetukselle. Liikuntaharrastukset ovat usein lapselle näytönpaikka. Mikäli lapsella on heikko itseluottamus, niin hän välttelee helposti motorisia toimintoja, uusia haasteita, eikä uskalla testata omaa suorituskykyään. Oleellista itsetunnon kannalta ovat siis liikunnan sisältö ja menetelmät. Toiminnan tulee olla lapsen ikätasoon sopivaa ja lapsen kehityksen huomioon ottavaa. Näin lapsen luottamus omiin kykyihin lisääntyy. Lapsen itsetuntoon vaikuttaa merkittävästi myös oman ikäisten eli vertaisryhmän osoittama hyväksyntä. (Koljonen 2000, 15–22.)

Ohjaaja voi tukea erityistä tukea tarvitsevien lasten itsetuntoa harjoitusten ja pelien aikana. Ennen kaikkea erityistä tukea tarvitseva lapsi tulisi kohdata ja nähdä lapsena, ilman rajoittavia tekijöitä. Lapset osallistuvat toimintaan täydellä sydämellään, ilman ennakkoluuloja, joten he ansaitsevat arvostusta osallistumisestaan ja yrittämisestään. Juuri erityisyytensä vuoksi lapset tarvitsevat paljon aikaa, tilaa ja luottamusta. Vaikka harrastus olisi totista totta, niin suo lapselle epäonnistumiset ja muista iloita pienistäkin onnistumisista yhdessä lapsen kanssa. Loppujen lopuksi tärkeintä on kuitenkin hauskanpito ja leikinomaisuuden, sekä uskon säilyttäminen. (Vehkalahti 2007, 4–23.)

4.2.3 Ryhmäytyminen liikunnassa

Liikkuminen ryhmässä tarjoaa osallistujalleen runsaasti virikkeitä ja myös palautetta, näin ollen ryhmässä mukana oleminen lisää osallistujan itsetuntemusta. Ryhmässä toimiminen vaatii osallistujalta erilaisten valintojen tekemistä ja uusiin tilanteisiin sopeutumista, sillä ryhmätilanteet elävät koko ajan ryhmäläisten mukana. (Lintunen & Rovio 2009, 16.) Ryhmässä ja ryhmäläisten keskuudessa tasapainoillaan jatkuvasti uusien ja erilaisten tarpeiden sekä tavoitteiden välillä (Salmi, Rovio & Lintunen 2009, 89). Ryhmä kiinteytyy vasta yhteisen tavoitteen ympärille (Rovio 2009, 176). Mikäli ryhmä on tuttu ja turvallinen, se takaa osallistujalleen mahdollisuuden itsetutkiskeluun, ajatteluun, omaan harkintaan ja keskusteluun. Ryhmätilanteet siis synnyttävät myös yksilöllisyyttä ja ryhmässä lapsi voi löytää itsensä uudella tavalla. Vastavuoroinen kanssakäyminen ja vuorovaikutus ovat kehityksen edellytyksiä. (Lintunen & Rovio 2009, 16.)

Ryhmän jäseniin kohdistuu käyttäytymiseen liittyviä odotuksia ja ryhmän jäsenten edellytetään noudattavan tiettyjä sääntöjä, rajoja ja normeja (Lintunen & Rovio 2009, 22). Selkeät pelisäännöt tekevät toiminnasta yhdenmukaista. Myös ryhmäläisten keskeiseen vuorovaikutukseen voidaan luoda selkeät pelisäännöt. Tällaiset säännöt noudatettuna lisäävät turvallisuuden tunnetta. (Rovio 2009, 176.) Ryhmässä lapset testaavat ja koettelevat toisiaan, sekä tietysti myös ohjaajia. Koetteluun ja testaamiseen eli alkuvaiheen jälkeen ryhmä on valmis siirtymään ryhmähengen luomiseen, jolloin myös ilmapiiri tuntuu jo paljon vapautuneemmalta. (Salmi, Rovio & Lintunen 2009, 90). Joukkuelajeissa, kuten jalkapallossa ryhmä tarjoaa parhaimmillaan hyvän toimintaympäristön vastuullisuuden opetteluun (Salmi, Rovio & Lintunen 2009, 118).

Ryhmän ohjaajan tulee rohkaista lapsia ”riskinottoihin” eli osallistumaan, mielipiteidensä ilmaisuun ja näin liittymään ryhmän toimintaan. Jokaisella ryhmään kuuluvalla on oikeus tulla kuulluksi. (Rovio 2009, 175–176.) Kuulluksi tuleminen antaa lapsille lisää energiaa ja voimia (Lintunen & Kuusela 2009, 188).

4.2.4 Sosiaalinen pääoma liikunnassa

Meillä jokaisella on tarve kuulua johonkin yhteisöön tai ryhmään, sekä tuntea läheisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Liikuntaryhmät, esimerkiksi jalkapallojoukkueet toimivat pelikauden ajan pitäen välillä pelitaukoja. Tällaiset ryhmät muodostavat kuitenkin jatkumon osallistujilleen ja sillä voi olla merkittävä vaikutus ryhmäläisten identiteetin kehitykselle. Samalla urheilulajista tulee osa identiteettiä. (Lintunen & Kuusela 2009, 203.)

Yhteisöllisyyttä luodaan yhteisellä toiminnalla. Yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunteita voidaankin pitää tärkeinä päämäärinä. Paljon puhutaan myös liikunnan sosiaalisesta pääomasta ja kyseisellä termillä viitataan muun muassa sosiaalisiin verkostoihin, normeihin, luottamukseen ja muihin yhteisöllisyyttä edistäviin toimenpiteisiin. Sosiaalinen pääoma edistää paitsi yksilöiden tavoitteiden toteutumista myös koko yhteisön hyvinvointia. Lapsuudessa opittu yhteisöllisyys auttaa liikuntaharrastuksia kehittämään jopa koko eliniän kestäviksi. (Lintunen & Kuusela 2009, 203.)

4.3 Kognitiivisten ja emotionaalisten taitojen mahdollistaminen

Omatoimisuuteen kannustaminen merkitsee ohjauksen kannalta sitä, että haetaan vaihtoehtoisia toimintatapoja lapselle, jonka toimintakyky on rajoittunut. Lapsella on halu ja kyky tehdä valintoja sekä päätöksiä vammastaan huolimatta. Ohjauksen aikana tulisi aina tukea ja kannustaa lasta omatoimisuuteen sekä itsenäisyyteen, mikäli se on mahdollista. Erityistä tukea tarvitsevaa lasta ohjattaessa on hänen oppimisensa kannalta tärkeää osittaa vaativat harjoitukset osiin ja lisätä toistojen määrää. (Heinämäki 2004, 27–28.)

Kognitiivisina ja emotionaalisina tavoitteina on, että lapsi hahmottaa oman kehonsa, hallitsee sitä ja hyväksyy sen. Tärkeää on, että lapsi kokee liikunnan aikana onnistumisen elämyksiä ja nauttii liikunnan tuomasta ilosta. (Koljonen & Rintala 2002, 203.)

Hahmottaminen on hyvin laaja käsite, joka kohdistetaan monenlaisiin kognitiivisiin taitoihin. Hahmottamiseen lapsi tarvitsee aisteja. Hahmottamisen ongelmat voivat siis johtua eri aistien puutteellisuuksista. Hahmotuskyvystä puhutaan myös erilaisten hienomotoristen taitojen yhteydessä, kuten piirtämisen ja rakentelun yhteydessä. Motorissa taidoissa lapsi tarvitsee näön ja oman kehonsa yhteistyötä, kuten jalkapallossa. Ohjeiden noudattamiseen lapsi tarvitsee myös hahmottamiskykyään. Kaikissa näissä hahmottamisen muodoissa voi esiintyä kehitysviivästymiä tai muita vaikeuksia, jotka vaativat erityistä huomiota. (Korhonen 2004, 47–48.)

Joukkuepeleissä ongelmat näkyvät esimerkiksi oman joukkueen tai maalin hahmottamisen vaikeutena. Lapsen voi olla vaikeaa hahmottaa sitä, kumpaan maaliin pelataan. Hahmottamisen ongelmat näkyvät myös pallonkäsittelytaidoissa. Lapsi voi tahattomasti törmäillä muihin, mikä johtuu hahmottamisen ongelmasta. Pelialue tuleekin juuri hahmottamisen ongelmien vuoksi merkitä selvästi. Oman joukkueen lapsi tunnistaa joukkueen vaateuksesta ja väreistä. Pallopeleihin tuo helpotusta sääntöjen soveltaminen. (Ahonen, Taipale-Oiva, Kokko, Kuittinen & Cantell 2008, 187–189.)

4.4 Liikkumisen mahdollistaminen

Liikkumisen mahdollistaminen on yksi lapsen tuen tarpeen perusteista harrastuksiin liittyen. Liikkumiseen käytettävät tilat ja välineet on oltava liikuntamahdollisuuksia edistäviä. Liikkumisen mahdollistamiseksi käytössä on myös erilaisia apuvälineitä. Liikuntamahdollisuuksia tuettaessa on luotava erityistä tukea tarvitsevalle lapselle mahdollisuus samaan toimintaan kuin muillekin lapsille. (Heinämäki 2004, 27.)

4.4.1 Motorinen kehitys

Motorisen kehityksen lähtökohtana on lapsen oma keho ja kehityksen perusta muodostuu kehon aistimuksista. Oma keho viestittää lapselle liike-, tasapaino-, lihas-, jänne- ja tunneaistimuksia. Oman kehon hallinta edellyttää aistien virheetöntä yhteistoimintaa. Ensimmäisenä lapsella kehittyy suurten lihasten motoriikka eli karkeamo-

toriikka ja samassa yhteydessä kehittyy myös asentokontrolli. Pienten lihasten koordinaatio eli hienomotoriikka kehittyy seuraavaksi. Tämä kehitys mahdollistaa liikesuoritusten täsmällisyyden, tarkoituksen mukaisuuden ja joustavuuden. (Ahonen ym. 2008, 180–181.)

Motorinen kehitys näkyy siis iän myötä toiminnan muutoksena. Lapsen motorinen kehitys on kiinteästi yhteydessä kokonaiskehitykseen, siksi siinä heijastuvat myös muiden alueiden ongelmat, esimerkiksi keskushermoston häiriöt. Kaikkien lasten motorinen kehitys ei suju ongelmitta. Motorinen kehitys voi olla hidasta, voi esiintyä kömpelyyttä, kehityksellisiä koordinaatiohäiriöitä ja vaikeuksia liikesuorituksissa. Motorisesti kehitykseltään viivästyneen lapsen kuntoutuksen on oltava kokonaisvaltaista, jossa huomioidaan lapsen tarpeet. Kuntoutusta tapahtuu siis jopa vapaa-aikana liikuntaharrastusten parissa, jolloin lapsen kohdalla pyritään tiettyihin tavoitteisiin. (Rintala, Ahonen & Cantell 2002, 142–145.)

4.4.2 Harjoitus tekee mestarin

Taitojen harjaantumiseen vaikuttavat monet harjoittelun piirteet. Motorisesti kömpelön lapsen innostaminen intensiiviseen harjoitteluun voi olla joskus työlästä. Tämä vaatii ohjaajalta kekseliäisyyttä, kannustamista, turvallisuutta, hyväksyvää ilmapiiriä ja herkkyyttä kuunnella lasta aidosti. Taidot yleistyvät ja tulevat pysyvämmiksi harjoittelemalla monipuolisesti sekä vaihtelevasti. Lasten erityistarve on huomioitu valmentajien määrässä ja ohjeiden selkeydessä, sekä harjoitusmenetelmissä. Harjoitukset ovat strukturoituja ja harjoitteet yksinkertaisia. Harjoittelu ei ole siis totista puurtamista tähdäten vain menestykseen ja palkintoihin. Tärkeintä eivät ole fyysiset taidot, vaan yhdessäolo ja joukkueena toimiminen. (Ahonen ym. 2008, 195–196.)

Harjoittelu parantaa myös minäkäsitystä, sillä minäkäsitys perustuu osittain myös motoriseen kehitykseen ja kokemuksiin. Motorisesti kömpelön lapsen käsitys omasta kehostaan voi olla puutteellinen ja kielteinen. Myönteisten kokemusten ja oman pätevyyden eli kompetenssin kokeminen sekä vahvistaminen ovat hyvin keskeisellä sijalla uusien taitojen oppimisessa. Näin luodaan pohja lapsen itsearvostuksen kehittä-

tymiselle. Ympärillä olevat ihmiset vaikuttavat myös minäkuvan kehittymiseen. (Ahonen ym. 2008, 197–198.)

4.4.3 Esteetön ympäristö

Kaikille avoin esteetön toimintaympäristö on sellainen, jossa on turvallista kulkea ja jonne pääsee esteettömästi. Jokaisella meistä on oikeus tasa-arvoiseen harrastamiseen toimintarajoitteista huolimatta. Liikuntapaikkojen on oltava kaikkien saavutettavissa, niinpä esteettömyyden rinnalla on usein käytössä termi saavutettavuus (Kauravaara ym. 2006, 11.) Esteettömyyttä parhaimmillaan ovat yleinen kynnyksettömyys, hissit tai tarvittavat liuskat portaissa. Selkeä värien käyttö materiaaleissa sisätiloissa auttavat hahmotushäiriöisiä ja huonokuuloisia. Myös selkokiehiset ja kuvia sisältävät opasteet sekä ohjeet helpottavat ymmärtämistä. Avustajat ja ohjaajat toimivat tarvittaessa lapsen silminä, korvina, käsinä ja jalkoina. (Alanko, Remahl & Saari 2004, 4-5.) Esteetön liikkumisympäristö vähentää onnettomuuksien, tapaturmien ja vahinkojen riskiä (Kauravaara ym. 2006, 22).

Jokainen lapsi on erilainen. Ihmisarvo ei ole riippuvainen toimintakyvystä. Toimintakyvystä huolimatta jokaisella on samat sosiaaliset ja liikuntakasvatukselliset tarpeet. (Alanko ym. 2004, 6.) Liikuntakasvatuksen tavoitteet rakentuvat liikunnallisista kyvyistä ja taidoista, terveydellisistä tekijöistä, sosiaalisesta ja tiedollisesta kehityksestä sekä tietenkin hyvästä itsetunnosta. Iloinen, yrittävä ja toimielias lapsi on onnistuneen liikuntakasvatuksen tulos. (Autio 2007, 27.) Jokaisella on oikeus tuntea kuuluvansa yhteisöön ja olevansa tärkeä. Erillään toimiminen vain vahvistaa leimautumista. (Alanko ym. 2004, 6.)

4.5 Ohjaamisen taito

Ohjaaja on tärkein yksittäinen tekijä lasten liikunnan ohjauksessa, toteutuksessa ja koko oppimisprosessissa (Autio 2007, 19). Liikuntaa toteutettaessa on ohjaajan omalla asennoitumisella paljon vaikutusta sen onnistumiseen. Ohjaajan oma innostus

liikuntaan, taidot käsitellä lapsia ja tehtävään paneutuminen ovat hyvän ohjauksen lähtökohtia. Ohjaajan hyvä järjestely- ja organisointikyky tekevät liikunnasta sujuvaa ja selkeää. Näiden lisäksi kuitenkin tarvitaan myös pedagogista tietoa ja taitoa. (Koljonen & Rintala 2002, 210.) Urheilussa tunteet usein kuohuvat, niin myös erityistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla. Kun lapsi on voimakkaassa tunnekuohussa, voi ohjaaja auttaa häntä parhaiten palauttamalla lapselle hänen ilmaisemiaan tunteita. Tunnekuohussa olevan lapsen ajatukset selkeytyvät, kun hän kuulee ohjaajan sanoittaman omia tunteitaan. Näin lapsi huomaa, miltä hän on kuulostanut ja hänen on helpompi ratkaista pulmansa itse ilman ohjaajan antamaa ratkaisua. (Lintunen & Kuusela 2009, 191.)

Ohjaajan tulee myös tuntea oman erityisryhmän jäsenten erityisyydet ja niihin johtavat syyt, jotta harjoittelu on mahdollisimman turvallista. Ohjaajan tulee itse hallita liikunnan osa-alue, jota hän ohjaa, sekä tuntea erilaisia työtapoja, joita hän voi soveltaa ryhmän tarpeiden mukaan. (Koljonen & Rintala 2002, 210.) Ohjaaja pystyy vaikuttamaan siihen, että liikunta mahdollistuu mahdollisimman monelle halukkaalle. Niin fyysisten kuin muidenkin esteiden poistaminen liikunnasta takaa sen, että kaikki halukkaat pääsevät mukaan mielekkääseen liikuntaan muiden seurassa. Esteiden ylitse päästään ohjaajan rohkaisevalla asenteella. (Kauravaara ym. 2006, 8.)

Erityistä tukea tarvitsevista lapsista uuteen ryhmään tai harrastukseen liittyminen saattaa tuntua vaikealta. Lapsi voi kokea olevansa erilainen kuin muut ja hän voi miettiä, että mitä muut hänestä ajattelevat. Ohjaajan ilmeet, eleet, sanat ja toiminta joko kannustavat uutta liikkujaa tai sammuttavat lapsen innokkuuden. Erityistä tukea tarvitseva lapsi tarvitsee ohjaajan, mutta myös vanhempiensa tuen. Ohjaajan ja vanhempien välinen kommunikaatio on tärkeässä roolissa. Ohjaajalla on tärkeä tehtävä myös ryhmän toimivuuden kannalta. Ohjaajan tehtävä on edistää avoimen, turvallisen, sallivan ja kannustavan ilmapiirin luomista. Hyvä ilmapiiri luo lapsille turvallisuudentunteen ja auttaa hyvän ryhmähengen muodostumista. Toimivassa ryhmässä sen jäsenet tukevat toisiaan ja hyväksyvät toiset sellaisina kuin he ovat. (Kauravaara ym. 2006, 9-10.)

Ohjaajalta vaadittavia luonteenominaisuuksia ovat pitkäjänteisyys, johdonmukaisuus ja kärsivällisyys. Erityistä tukea tarvitsevien lasten oppiminen ja motorinen kehitys on hitaampaa, joten ohjaajan on jakettava kannustaa lapsia usein pitkäänkin, ennen näkyviä tuloksia. Ohjaajan tärkeänä muistisääntönä voidaankin pitää ohjetta: kertaa vanhaa ja sitten vasta opeta uutta (Kauravaara ym. 2006, 17). Ohjaajan empaattisuus lapsia kohtaan tulisi näkyä rentona ja iloisena ilmapiirinä. Turvallisella ja luotettavalla olemuksella ohjaaja auttaa lapsia sopeutumaan ja mahdollistaa avoimen vuorovaikutuksen ohjaajan sekä lasten välille. Ohjattaessa ryhmää ohjaajan tulee kuitenkin huomioida jokainen myös yksilönä, yksilöllisine tarpeineen. (Koljonen & Rintala 2002, 210–211.)

Liikunnanohjaus on luonteeltaan kasvatuksellista, etenkin silloin, kun kohderyhmänä ovat erityistä tukea tarvitsevat lapset. Tällöin ohjaajan on kiinnitettävä erityisesti huomiota toteutettavaan suoritukseen, yksilön ominaisuuksiin ja vallitseviin olosuhteisiin. Liikunnanohjauksen tärkeimpinä tehtävinä onkin aistitoimintojen ja fyysimotoristen perusvalmiuksien kehittäminen. Erityistä tukea tarvitsevien lasten liikunnan tärkeä tavoite on liikunnallisen tasa-arvon saavuttaminen. (Autio & Kaski 2005, 57.)

Palautteen saaminen auttaa erityistä tukea tarvitsevaa lasta oppimisessa. Parhaimmillaan lapsen saama palaute vahvistaa lapsen kyvykkyyden ja pätevyyden tunnetta sekä lisää motivaatiota liikuntaa kohtaan. Palaute perustuu aina todellisuuteen ja käsiteltävään hetkeen, esimerkiksi harjoituksiin. Lapsen kehitystä edistää parhaiten palaute, jossa ohjaaja auttaa lasta havainnoimaan itsessään tapahtuvaa kehitystä. Palautteen tulee olla välitöntä ja kannustavaa, mutta myös neuvovaa. (Autio & Kaski 2005, 83.)

4.5.1 Motivaatio

Motivaatio on keskeisessä asemassa liikuntaryhmien kanssa työskennellessä. Motivaatio vaikuttaa kokonaisvaltaisesti liikuntaan, sen tavoitteisiin ja tuloksiin. Ilmapiiri vaikuttaa motivaation kehittymiseen, tällaista ilmapiiriä kutsutaankin motivaatioilmastoksi. Siihen vaikuttavat ohjaajan tekemät ratkaisut, esimerkiksi suunnitelmalli-

suus, ryhmäytyminen ohjaajan toimesta, arviointi ja palaute. Motivaatioilmasto voi olla tehtäväsuuntautunut, jolloin pyritään kunkin yksilön omien taitojen kehittämiseen. Tehtäväsuuntautuneessa ilmapiirissä kannustetaan yrittämään ja tekemään parhaansa. Tavoitteena on, että epäonnistumisista ei lannistuta, vaan ne vahvistavat ja opettavat. Suorituksia ei vertailla, eikä arvostella ja näin motivaatiota pidetään yllä. (Nikander & Rovio 2009, 232–233).

4.5.2 Refleктоiva työote ohjaamisessa

Ohjaaminen kokonaisuudessaan on päättämätöntä ongelmanratkaisua. Osa tästä ongelmanratkaisusta liittyy ohjaajan omaan tapaan toimia sekä ohjaajan omiin tunteisiin ja ajatuksiin. Ohjaajalle yksi välttämätön työkalu on siis oma persoona ja sen tunteminen eli itsetuntemus. Yleensä me ihmiset haluamme olla osallisena asioissa, jotka koemme arvokkaaksi ja ristiriidattomiksi itsemme kanssa. Voidaankin siis ajatella, että jotain ryhmää ohjatesamme oma halu ja kiinnostus ovat perimmäisiä syitä työskentelyymme. (Rovio & Nikkola 2009, 317–320).

Ohjaaminen on ymmärtämistä puolin ja toisin. Ohjaaja on omalle ohjattavalle ryhmälleen erityisen tärkeä, kohde, johon ohjattavat voivat samaistua ja ketä he voivat pitää esikuvanaan. Sanoihin ja tekoihin heijastuvat ohjaajan omat arvot. Ohjaajana kehittyminen vaatii jatkuvaa sisäistä, näkymätöntä työtä, itsensä arvioimista, havainnointia ja tutkivaa otetta. Oman ohjattavan ryhmän ymmärtämisen ohella ohjaajan on ymmärrettävä myös itseään. Ryhmä on otollinen paikka oppia ymmärtämään ja tuntemaan itseään ammatillisesti. Omat haasteensa ohjaukseen tuo se, että ohjaaja on aina itse mukana ryhmän toiminnassa, eikä voi asettua ulkopuolisen asemaan ja näin omaksua sitä näkökulmaa. (Rovio & Nikkola 2009, 322–324).

5 ERITYISJALKAPALLO

Yleiset pallopelien soveltamisen lähtökohdat koskevat myös erityisjalkapalloa. Suurin osa peleistä on suunnattu ja suunniteltu vammattomille pelaajille, siksi pelien soveltaminen vaatiikin kykyä nähdä peliryhmän erityistarpeet ja niiden vaatimat erityisratkaisut. Jokaisessa pelissä on paljon toteutettavia sovellusmahdollisuuksia. Pallopelien tavoitteena on tuottaa pelaajille uusia elämyksiä ja virkistystä. Pelitaitojen kehittyessä ylläpidetään ja kohotetaan fyysistä kuntoa ja suorituskykyä. (Niemelä & Rintala 2002, 251.)

Erityisjalkapallossa vähäiselläkin pelitaidolla ja liikkumiskyvyllä jokaisen pelaajan tulee pystyä osallistumaan toimintaan mielekkäällä tavalla. Peliä on kyettävä muokkaamaan ja soveltamaan. Pelin luonteen säilyttämiseksi säännöt on vastattava normaalin pelin luonnetta muutoksineenkin. Pelaaminen tulee olla aktiivista toimintaa, johon kaikilla on mahdollisuus päästä mukaan. Erityispelaajan tulee itse pelata, osallistua ja selviytyä. Joskus avustajan läsnäolo on välttämätöntä, mutta se ei tarkoita sitä, että avustaja pelaa toisen puolesta. Avustaja toimii avustavina käsinä, jalkoina, kuulona tai näkönä. (Niemelä & Rintala 2002, 251.)

5.1 Erityisjalkapallon säännöt

Jalkapalloa pelataan valtakunnallisten FIFA:n (Fédération Internationale de Football Association) luomien sääntöjen mukaan. FIFA on kansainvälinen jalkapallon kattojärjestö (Suomen Palloliitto 2010, 5.) Erityisjalkapallossa noudatetaan valtakunnallisia sääntöjä soveltaen CP-jalkapallon sääntöjä (Suomen vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry:n WWW-sivut).

Merkittäviä eroavaisuuksia normaalin jalkapallon sääntöihin on maalien ja kentän koko. Maalin tulee olla normaalia pienempi eli 5m x 2m ja pelikentän koko saa olla maksimissaan 75m x 55m tai minimissään 70m x 50m. Erityisjalkapallossa joukkue koostuu enintään seitsemästä pelaajasta, pelaajista yksi on maalivahti. Erityisjalka-

pallossa peliaika on lyhyempi eli kaksi 30 minuuttia kestävä puoliaikaa ja niiden välissä 15 minuutin tauko. Peliaika voi olla myös sovitusti kaksi x 15 min. Paitsiosääntöä ei noudateta erityisjalkapallossa. Useimmissa erityisjalkapalлотurnauksissa käytetään myös maalipotkun tilalla maaliheittoa. (CP- jalkapallon (7-a-side) säännöt 2009, 1-6.)

5.2 Jalkapalloseura Musan Salama

Musan Salama on vuonna 1960 perustettu porilainen jalkapalloseura, jonka jalkapalotoiminta on vuosien saatossa saanut yhä laajemmat puitteet. Musan Salama on Porin alueen vahva juniorikasvattaja, joka tarjoaa kaiken ikäisille laadukasta jalkapallovalmennusta ja ohjausta. Jalkapalotoimintaa pyritään järjestämään kaikenikäisille ja kokoisille palloilijoille ikämiehistä nappulaliigaan. Toimintaan voivat osallistua sekä tytöt että pojat. Vuonna 2001 Musan Salama kehitti toimintaansa perustamalla erityisjalkapalloseuran nimeltä PalloSalamat. (Musan Salaman WWW-sivut.)

5.3 PalloSalamat

PalloSalamat on kaikenikäisten erityistä tukea tarvitsevien pelaajien joukkue, jossa pelaa eritasoisia erityistarpeita omaavia poikia ja tyttöjä. Erityistarpeet pohjautuvat erilaisiin diagnooseihin. Joukkueen nuorin pelaaja on iältään yhdeksän -vuotias. PalloSalamat harjoittelevat läpi vuoden Karhuhallissa ja kesäisin Musan Salaman kentällä kerran viikossa. Joukkueessa toimii kolme valmentajaa ja yksi joukkueenjohtaja. (Musan Salaman WWW-sivut.)

Harjoitusten luonne ja toiminta riippuvat paljolti valmentajien sekä vanhempien aktiivisuudesta. Joukkue pyrkii keräämään mahdollisuuksien mukaan erilaisia avustuksia, jotta kausimaksut pystytään pitämään mahdollisimman alhaisia. Alhaiset kausimaksut mahdollistavat osallistumisen taloudelliseen tilanteeseen katsomatta. Harjoitukset koostuvat tekniikkaosiesta ja peliosiesta. Harjoitukset noudattavat tiettyä rutiinia ja päättyvät aina rangaistuslaukauspotkuihin sekä venyttelyyn.

Harjoituksissa apuna käytetään liikennevalomallia, jonka avulla erityisjalkapalloilijat saavat palautetta käytöksestään ja osaavat säädellä sitä. Hyvästä käytöksestä pelaaja saa vihreän kortin, varoituksen huonosta käytöksestään eli keltaisen kortin ja punainen kortti saatuaan pelaajaa odottaa viiden minuutin jäähyä. Harjoituksissa pyritään säilyttämään tietty rutiini, kuitenkin tuomalla mukaan uusia harjoituksia, jotka kehittävät motoriikkaa. Harjoituksissa edellytetään hyvää kielenkäyttöä ja väkivallattomuutta. PalloSalamia ohjataan lapsilähtöisesti ja huumoria apuna käyttäen. Kauden aikana tehdään ainakin yksi turnausmatka ja muutama harjoituspelejä. (Musan Salaman WWW-sivut.)

Tärkeänä lähtökohtana lapsilähtöisessä ohjaamistavassa ovat lasten omat mielenkiinnon kohteet ja vahvuudet. Erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa lapsilähtöisyys tarkoittaa myös sitä, että lapsille luodaan puitteet selviytyä mahdollisimman itsenäisesti ja lapsille itselleen mielekkäällä tavalla eri toiminnoista. Omien valintojen tekeminen ja oman elämän hallinnan tunne ovat erityistä tukea tarvitseville lapsille tärkeitä myönteisen minäkuvan kehityksen kannalta. Erityistä tukea tarvitsevat lapset ovat usein riippuvaisia läheisten ihmisten ja ympäristön tuottamasta avusta.

Lasten omien valintojen lisäksi lapsilähtöisyys merkitsee ohjaajan herkkyyttä nähdä, kuulla ja ”lukea” lapsen antamia vihjeitä. Ohjaajan rohkaisemana lapset oppivat ilmaisemaan itseään, omia ajatuksiaan ja aktiivisuuttaan. Lapsilähtöisyys ja yksilöllisyyden huomioiminen ei tarkoita eriyttämistä erityisen tuen tarpeen vuoksi, vaan ne tähtäävät yhteisöllisyyden lisäämiseen ja oikeudenmukaisuuteen. (Viittala 2006, 108–109.)

5.4 Musan Salaman arvot

Musan Salaman tunnuslause on ”*Vahvasti juniorityön puolella*”. Seura toimii junioreille hyvänä kehittymispaikkana, jopa huippupelaajaksi asti. Seura pyrkii olemaan ajan tasalla niin kentällä kuin kotonakin. Tavoitteena on siis luoda toimiva keskusteluyhteys valmentajien ja vanhempien välille. Hyvä yhteistyö takaa lapselle turvallisuudentunteen. Tärkeää on jokaisen arvostaminen, kuuleminen ja huomioon ottami-

nen. Yhteisten pelisääntöjen noudattaminen on yksi tärkeistä arvoista. Jokaiselle pelaajalle säännöt ovat samat ja kaikki sitoutuvat noudattamaan niitä. Pelaajat opetetaan kunnioittamaan joukkueovereita, vastustajia ja erotuomareita. Yksi seuran tärkeimmistä tavoitteista on terveiden elämäntapojen vaaliminen. (Musan Salama 2010.)

Seuran toiminta on suunniteltua ja järjestelmällistä. Tavoitteena on pitää harrastamisen kynnyksen mahdollisimman matalana, jotta kaikilla on mahdollisuus tulla mukaan toimintaan. Seurassa toimitaan avoimesti sekä rehellisesti lasten ja nuorten ehdoilla. Juniorityötä tehdään junioreita varten ja huomioon on otettu, että liikunta on lapselle leikkiä. Seuran toiminnassa pidetään yllä iloista ja positiivista asennetta, jokaista kannustaen. Voitoista iloitaan yhdessä, mutta se ei ole pääasia. Pelaajien tulee olla uskollisia seuran toiminnalle. (Musan Salama 2010.)

6 SPESIAALI-TURNAUKSEN SUUNNITTELU

PalloSalamien joukkueenjohtaja esitti oman ajatuksensa erityisjalkapalloturnauksen järjestämisestä Poriin. Myös pelaajien vanhemmat toivat ajatuksiaan esille vain erityislapsia koskevan turnauksen hyödyllisyydestä ja tärkeydestä. Idea turnauksesta sai kannatusta ja toiminnallisen opinnäytetyön suunnittelu lähti käyntiin.

Opinnäytetyömme teoria on laaja-alainen, koska se tulee toimimaan pohjana seuraavien vuosien turnausta varten. Teorian kautta saimme lisävarmuutta turnauksen järjestämiseen. Erityistä tukea tarvitsevat lapset tuovat turnauksen järjestämiseen haasteita. Näitä haasteita olemmekin jo teoriaosuudessa käsitelleet ja eritelleet. Erityistä huomiota oli kiinnitettävä moniin meille muille tuttuihin ja yksinkertaisiin asioihin, esimerkiksi turnauspaikan esteettömyyteen ja ennen kaikkea selkeyteen.

Turnauksen järjestäminen vaati paljon energiaa ja tiedon hankkimista, koska tämä oli meille uutta. Myös Musan Salamalle erityisryhmien turnaus oli ensimmäinen laatuaan. Pohjana turnauksen suunnittelussa ja toteutuksessa käytimme valmista turnauksen suunnittelukaavaa, jota sovelsimme tähän tarkoitukseen. Matkan varrella suunnittelukaavasta muodostui muistilista erityisturnauksen järjestäjälle (liite 2).

6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyömme toiminnallisuus toi suunnitelman tekoon projektille ominaisia piirteitä ja suunnitelma noudatti tiettyä kaavamaisuutta, vaikka valmista kaavaa ei vielä ollutkaan. Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa mielessä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista tai toiminnan järjestämistä. Toiminnallisen opinnäytetyö on työelämälähtöinen, käytännönläheinen, tutkimuksellisella asenteella toteutettu ja riittävällä tasolla alan tietojen sekä taitojen hallintaa osoittava. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tapahtuma, opastus tai ohjeistus tehdään aina jollekin kohderyhmälle, koska tavoitteena on ryhmän osallistuminen toimintaan tai tapahtumaan. (Vilka & Airaksinen 2003, 9–65.)

6.2 Kohderyhmä eli osallistuvat joukkueet

Kesäkuussa 2011 lähetimme kaikille Suomessa toimiville erityisjalkapallojoukkueille alustavat kyselyt mielenkiinnosta osallistua turnaukseen. Suomessa toimivia erityisjalkapalloseuroja on 27 Musan Salaman PalloSalamat mukaan luettuna. Osassa seuroista on monta joukkuetta. Yhteystiedot poimimme Suomen palloliiton sivuilta. Vastauksia saimme vain osalta joukkueilta ja, jo silloin päätimme, että lopulliseen turnaukseen kutsutaan vain ne joukkueet, jotka ilmaisivat halukkuutensa tällöin. Näin saimme rajattua turnauksen sopivaan mittakaavaan. Seuraavina vuosina turnaus tulee varmasti osallistujamäärältään laajenemaan. Marraskuussa 2011 sitten lähtivät lopulliset turnauskutsut (liite 3), joissa tiedusteltiin sitovaa ilmoittautumista. Eteemme tuli ensimmäinen haaste, alustava kutsu ei siis ollutkaan tavoittanut kaikkia joukkueita virheellisten ja vanhentuneiden sähköpostiosoitteiden vuoksi. Turnaukseen kutsutun

FC Kontu:n joukkueenjohtaja välitti meille tietoa joukkueista, jotka olivat jääneet ilman kutsua.

Viimeinen ilmoittautumispäivä oli tammikuun 2012 lopussa. Viimeinen turnauuskutsu lähetettiin vasta helmikuussa yhteystietojen puutteellisuuksien vuoksi, joten aikataulu turnauksujen ja vastausten osalta viivästyi. Aiemmasta suunnitelmasta poiketen turnauksuja lähetettiin myös joukkueille, jotka eivät olleet vastanneet alustavaan kyselyyn. Laimea innostus yllätti meidät täysin. Muutamien muistutusviestien ja puhelinsoittojen jälkeen halukkaita joukkueita löytyi lisää ja alkoi näyttää siltä, että turnaus toteutuu.

Osa joukkueista ilmoitti esteeksi rahan, huonon ajankohdan tai valmentajien puutteen. Yhteydenpito joukkueisiin oli tiivistä niin sähköpostitse kuin puhelimen välitykselläkin. Turnauksen valmistelu alkoi näiltä osin jo puoli vuotta ennen turnausta ja koko sen ajan teimme yhteistyötä joukkueiden kanssa. Pitkä yhteistyö valmentajien kanssa näkyi turnauspäivänä tuttavallisena ja rentona ilmapiirinä. Sähköinen viestintä luo kommunikaatiolle omat haasteensa, joita kohtasimme tämän projektin aikana. Turnauksen järjestely on siis vaatinut meiltä vuorovaikutustaitoja ja niiden kehittämistä, mikä on hyvä sosionomin ammattia ajatellen.

Viimein osallistuvat joukkueet kuitenkin varmistuivat. Spesiaali-turnaukseen osallistui yhteensä kahdeksan joukkuetta. Porin omat Pallosalamat osallistuivat kahdella joukkueella, kuin myös Helsingin FC Kontu ja Tampereen Auringonnousu. Mukana oli myös Futarit Vaasasta ja Puistolalan urheilijat PuiU Helsingistä. Joukkueet koostuivat eri-ikäisistä erityistä tukea tarvitsevista pelaajista. Turnaus herätti tietysti pelaajissa jännitystä, mikä näkyi esimerkiksi Pallosalamien joukkueessa pienenä pelaajakatona. Pelaajien joukossa oli sekä tyttöjä, että poikia. Nuorin pelaaja oli kuusi -vuotias. Pelaajien taustat olivat kirjavat ja erityisen tuen tarve jokaisella yksilöllinen. Näihin erityisen tuen yleisimpiin ryhmiin olemme perehtyneet teoriaosuudessa.

6.3 Turnauspaikka ja turnauksen ajankohta

Turnauspaikka määräytyi ajankohdan mukaan. Halusimme järjestää turnauksen ennen kesää, jolloin järjestetään huomattavasti vähemmän jalkapalloturnauksia. Toukokuun alussa sää on vielä usein epävakaista, joten sen vuoksi toteutimme turnauksen sisätiloissa. Karjuhalli paikkana vastasi odotuksiamme ja teimme jo joulukuussa 2011 varauksen tilasta. Karjuhallin puitteet ovat selkeät ja pukuhuoneet maan tasalla, joten liikunnallisia esteitä ei ollut. Lisäksi Karjuhallista oli sopiva kävelymatka ruokailemaan. Karjuhalli oli tilana myös tarpeeksi iso ja halli jaettiin useampaan kenttään. Koko Karjuhalli oli käytössämme turnauspäivän ja se oli suljettu muulta toiminnalta.

6.4 Turnausmaksu

Turnausmaksuun vaikuttivat budjetoidut kustannukset, esimerkiksi tilavuokra ja työvoimakustannukset. Maksussa huomioimme turnauksen jatkuvuuden tulevina vuosina, jolloin turnauksen rahallinen avustus ei ehkä yltäisi samaan mittakaavaan kuin tänä vuonna. Yleensä turnausmaksu jalkapalloturnauksissa on samaa tasoa, ellei jopa korkeampi. Tämä turnaus oli kuitenkin ainutlaatuinen, koska tämä järjestettiin vain erityistä tukea tarvitseville pelaajille. Halusimme siis pitää turnausmaksun alhaisena, jotta mahdollisimman monella erityisjoukkueella olisi mahdollisuus osallistua turnaukseen. Turnausmaksu joukkuetta kohden oli 150 euroa. Joukkueet pitivät tätä sopivana hintana.

6.5 Käytännön asiat

Jo turnauksen alkuvaiheessa meille ehdotettiin, että turnauspäivään voisi sisällyttää Suomen CP-maajoukkueen näytösottelun. Näytösottelu voisi tuoda paikalle lisää kiinnostuneita katsojia. Näytösottelu järjestettiin päivän aikana ja vastuksena joukkueelle oli Musan Salaman naisjoukkue. Näytösottelusta vastasi Musan Salaman oma Suomen CP-maajoukkueen pelaaja.

Lisämaksusta joukkueilla oli mahdollisuus ruokailla turnauksen aikana. Ruokalan valinnan teimme turnauspaikan lähellä olevista ruokapaikoista. Kilpailutimme sekä Diakonialaitoksen ruokalan, että Satakunnan ammattikorkeakoulun ruokalan. Saimme paremman tarjouksen Satakunnan ammattikorkeakoulun Amican ruokalasta. Ruoka-annoksen hinnaksi tarjouskilpailun jälkeen muodostui 5,70 euroa. Ruokailussa käytettiin tekemiämme ruokailulipukkeita. Ainoastaan yksi joukkue ei ottanut ruokailua. Turnauspäivän aikana tarjosimme kaikille pelaajille välipalan, joka sisälsi sämpylän ja tripin.

Turnauksen järjestämisessä oli otettava huomioon myös muita käytännön asioita. Tärkeimpiä seikkoja olivat esteettömyys, selkeys ja tilan visuaalinen ilme, näihin panostimme muun muassa erilaisten opasteiden ja kenttien osalta. Opasteet sekä erilaiset kyltit maalasimme ja teimme yhdessä vielä huhtikuun 2012 lopulla. Visuaalinen ilme korostui erityisesti siten, että jokaiselle joukkueelle oli varattu oma hyvin selkeästi merkitty pukukoppi. Käytännössä visuaalisuus siis tarkoittaa sitä, että lasta ohjataan ”silmien kautta”. Selkeys loi turvallisuudentunnetta ja sujuvuutta päivään. Varaukset maaleista ja kenttämiehistä teimme jo hyvissä ajoin Musan Salaman kautta.

Spesiaali-turnauksessa jokainen pelaaja ja valmentaja palkittiin. Erityispelaajille on todella hieno ja tärkeä kokemus, kun mitali ripustetaan kaulaan. Menestyksestä riippumatta jokainen osallistuja on yhtä hyvä ja tärkeä. Porilainen yritys 100palkinnot vastasi palkintojen painamisesta ja toimituksesta. Huhtikuun 2012 lopulla varasimme myös peliohjaajat peleihin, sekä turnauksen kuuluttajan. Turnaukseen varattiin neljä peliohjaajaa. Varaukset tehtiin Musan Salaman välityksellä. Peliohjaajille oli tärkeää tehdä selväksi turnauksen tarkoitus, pelien luonne ja pelaajien erityisyys. Peliohjaajat olivat iältään nuoria, eivätkä olleet vastaavissa turnauksissa ennen toimineet. Kuuluttaja omalta osaltaan edesauttoi turnauksen sujuvuutta ja antoi päivälle struktuuria. Päivää jäseni myös omalta osaltaan ajallisesti tarkka otteluohjelma.

6.6 Otteluohjelma ja lohkojaot

Turnaukskutsussa oli kolme lohkoa, joihin oli mahdollisuus ilmoittautua. Lohkot olivat helppo, keskivaikea ja vaikea. Lohkoista vaikea jouduttiin jättämään pois, koska siihen ilmoittautui vain yksi joukkue. Myös helppo lohko jäi vajaaksi, mutta muuttaman puhelinsoiton jälkeen saimme asian selvitettyksi. Turnaukseen osallistuva Tampereen joukkue jakoi oman joukkueensa kahteen, pieniin ja hieman isompiin sekä taitavimpiin pelaajiin. Joustavuutta on siis vaadittu, niin meidän järjestäjien kuin ilmoittautuneiden joukkueidenkin taholta. Näistä muutoksista ilmoitimme kaikille joukkueille. Joukkueiden ilmoittauduttua suunnittelimme yhteistyössä Musan Salaman toiminnanjohtajan kanssa sopivat lohkojaot joukkueille. Lohkojaosta haastavaa teki pelaajien suuri ikäjakauma sekä taitotasero. Erityisryhmien turnauksissa, kuten muissa jalkapalloturnauksissa lohkojakoja ei voi tehdä pelkästään iän perusteella.

Lohkojen varmistuttua alkoi otteluohjelman teko. Otteluohjelmassa turnauksen aika-aulu osoittautui rajoittavaksi tekijäksi. Turnaushan kesti kokonaisuudessaan vain kahdeksan tuntia, ja siihen aikaan oli sisällytettävä myös ruokailu sekä muut tauot. Myös otteluohjelma tehtiin yhteistyössä Musan Salaman kanssa. Lopullinen versio otteluohjelmasta valmistui muutama viikko ennen turnausta, jolloin se lähetettiin osallistuville joukkueille tiedoksi. Otteluohjelma oli myös monessa paikassa Karhuhallissa nähtävillä. Se antoi turnauspäivään struktuuria, ennustettavuutta ja järjestystä. Eri-tyistä tukea tarvitsevat lapset tarvitsevat juuri ennustettavuutta ja järjestystä epävarmuuden sekä ei-toivotun käyttäytymisen välttämiseksi. Otteluohjelma vastasi lasten tärkeisiin kysymyksiin: mitä joukkuetta vastaan pelataan, mihin kellonaikaan, millä kentällä, kuinka kauan peli kestää ja mitä joukkuetta vastaan seuraavaksi pelataan. Struktuuri on erityistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla välttämätöntä ja samalla edesauttaa hyvää käytöstä.

6.7 Media ja mainonta

Pohdimme pitkään, miten laajasti haluamme turnausta mainostaa. Oli puhetta turnauksen mainostamisesta myös porilaisissa erityiskouluissa, mutta päädyimme siihen, että emme mainosta tilaisuutta heille erikseen. Ennen turnausta heräsi paljon kysymyksiä varsinkin erityiskoulujen opettajien taholta, miksi eivät erityiskoulut saisi osallistua. Turnaus oli tarkoitettu vain kuitenkin jalkapalloa jossain seurassa harrastaville erityistä tukea tarvitseville pelaajille. Huhtikuun 2012 lopulla olimme yhteydessä muutamiin sanomalehtiin ja radioon. Halusimme saada turnaukselle näkyvyyttä ja Porille tunnettavuutta erityisjalkapallon saralla. Yhtenä ajatuksena oli vähentää ennakkoluuloja erityisryhmiä kohtaan. Tarkoituksena oli myös ilmoitusten kautta saada turnauspäivänä yleisöä paikalle.

Laitoimme sähköpostia Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijoille ja lisäksi ilmoitimme turnauksesta Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden toimipaikan sähköisellä ilmoitustaululla. Olimme yhteydessä myös Satakunnan Kansaan, Satakunnanviikkoon, Porin sanomiin ja Radio Poriin. Ilmoitimme turnauksesta Tänäpäivän -palstalla Satakunnan Kansassa ja Porin kaupungin vapaa-aikaviraston sosiaalisessa mediassa. Satakunnan Kansa reagoi turnaukseen ainoana sanomalehtenä. Turnauksesta oli artikkeli Satakunnan Kansassa tiistaina 8.5.2012. Turnauksen yleisömäärä jäi hyvin vähäiseksi.

6.8 Energianpurkutila ja työvoima

Toteutimme turnauksessa yhteistyössä Porin kaupungin vapaa-aikaviraston kanssa osana turnausta energianpurkutilan, joka oli koottu liikuntamaan välineistä. Tilan tarkoituksena oli, että pelaajat voivat kuluttaa aikaansa ja ylimääräistä energiaansa tilassa päivän aikana, sekä pelien välillä. Halusimme tarjota tilaisuuden suunnata ylimääräinen energia sallitulla tavalla ja turvallisesti. Tämä etukäteen suunniteltu mahdollisuus toi myös turnauspäivään struktuuria. Tilan suunnitteli ja toteutti Porin kaupungin vapaa-aikaviraston erityisliikunnanohjaaja. Energianpurkutilassa oli laukaisututka, pieni sählypelikaukalo, airtrack (ilmapatja), pujottelu- ja tempurata.

Energianpurkutila oli kokonaisuudessaan hyvin liikunnallinen ja suunnattu jalkapalloon.

Apuna energianpurkutilassa oli Kankaanpään opiston nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajaopiskelijoita. Erityistä tukea tarvitsevilla lapsilla on usein vaikeuksia omaehtoisen toiminnan aloittamisessa, opiskelijoiden tehtävä olikin innostaa pelaajia toimintaan. Opiskelijat olivat apuna myös kioskitoiminnassa ja infopisteessä. Opiskelijoita oli kahdeksan sekä opettaja. Opiskelijoilla oli yllään samanlaiset Musan Salaman t-paidat kuin meillä järjestäjilläänkin. Yhtenäinen pukeutuminen helpotti varsinkin pelaajia hahmottamisessa, sillä väkijoukko oli iso. Yhtenäinen pukeutuminen selkeytti toimintaa. Myös tämä tuki turnauksemme visuaalista ilmettä.

Olimme etukäteen lähettäneet opiskelijoille ohjeistuksen, jossa kerroimme, mitä erityistä tukea tarvitsevia lapsia ohjatessa tulee ottaa huomioon ja mitä me odotamme opiskelijoilta. Lisäksi annoimme ohjeet opiskelijoille epilepsiakohtausten varalle, sillä monella erityistä tukea tarvitsevalla lapsella on liitännäissairautena epilepsia. Mahdolliset kohtaukset hoidettaisiin ensiapupisteessä, mutta ohjeistamalla opiskelijoita etukäteen välttäisimme epäselvät tilanteet.

Lyhyt ote ohjeistuksesta: *”Yleisesti erityistä tukea tarvitsevien lasten ohjaamisessa tulee huomioida puheen selkeys ja äänenkäyttö yhdistettynä konkreettiseen näyttämiseen. Erityistä tukea tarvitsevat lapset voivat tarvita yksilöllistä avustamista liikuntatilanteissa. Avustajan tehtävä on vain avustaa lasta, eikä tehdä asioita ohjattavan puolesta. Avustettavalla on myös oikeus päättää, milloin hän haluaa apua. Avustajan tehtävänä voi olla esimerkiksi tarkkailu, palautteen antaminen, avustaminen tai ohjeiden uudelleen läpi käyminen yhdessä avustettavan kanssa. Turnaus on erityistä tukea tarvitseville lapsille erityislaatuinen tapahtuma. Isoja tapahtumia on vaikea strukturoida tai hallita täydellisesti, sillä osallistujissa on niin monta erilaista tuen tarvitsijaa. Erilaisten tuen tarpeiden lisäksi tällainen tapahtuma aiheuttaa lapsissa jännitystä, joka heijastuu mahdollisesti käytökseen. Jokaisella on kuitenkin huoltaja/valmentaja mukana, joka tuntee lapsen ja hänen tarpeensa parhaiten. Meidän on mahdotonta perehtyä tarkasti jokaiseen pelaajaan, joten luotamme huoltajiin/valmentajiin ja heillä onkin lopullinen vastuu. Ohjaajan tehtävä on olla turvallinen, aidosti läsnä oleva. Odotamme teiltä opiskelijoilta päivän aikana omatoimisuut-*

ta. Pääpaino turnauksessa on jalkapallolla, mutta kaikki muu toiminta ohessa vaikuttaa myös päivän onnistumiseen. Tavoitteena on, että jokainen osallistuja saa iloisen mielen ja mukavia muistoja. Tehdään yhdessä päivästä unohtumaton.”

Lisäksi turnauspäivänä apuna oli myös Musan Salaman erityisjoukkueen PalloSalamien pelaajien vanhempia. Osa vanhemmista piti joukkueen hyväksi kioskia päivän aikana. Kioskivalmisteluissa apunamme oli Musan Salaman toimihenkilö.

6.9 Yhteistyötahot ja turnauksen rahoitus

Turnauksemme kuului olennaisena osana monia yhteistyötahoja. Ilman yhteistyötahoja turnaus ei olisi onnistunut. Tärkein yhteistyökumppanimme on tietysti jalkapalloseura Musan Salama. Musan Salaman kanssa järjestetyt yhteistyöpalaverit ja sieltä saadut asiantuntijaneuvot veivät työtämme eteenpäin vaihe vaiheelta. Palavereissa sovittiin muun muassa työnjaoista.

Aloitimme turnauksen suunnittelun listaamalla ja etsimällä mahdollisia sponsoreita turnauksellemme. Olimme yhteydessä Suomen Palloliittoon, josta saimme hyvän vastaanoton ja lisävinkkejä turnauksen järjestämiseen. Haimme rahoitukseen apua muun muassa Raha-automaattiyhdistys RAY:ltä ja Veikkaukselta. Näistä emme kuitenkaan saaneet rahoitusta, sillä käyttötarkoitus olisi pitänyt olla enemminkin kulttuuriin liittyvä. Rahoitusta meille myönsivät Vuorineuvos Erik Rosenlew säätiö ja Turva vakuutusyhtiö. Kaikki sponsorimme olivat paikallisia toimijoita.

Vuorineuvos Erik Rosenlew säätiö ilmoitti Satakunnan Kansassa vuoden 2011 puolella nuorisotyön apurahojen hakemisesta. Säätiö jakaa vuosittain sitoutumattomille nuorisjärjestöille apurahoja satakuntalaisen nuorison henkiseen ja liikunnalliseen kehittämiseen. Lähetimme säätiölle apurahahakemuksen ja saimme myöntävän vastauksen joulukuun 2011 puolella välissä. Meille myönnetyn apurahan suuruus oli 1000 euroa, jonka käytöstä raportoitiin säätiölle turnauksen jälkeen.

Musan Salamalla on Turva vakuutusyhtiön kanssa yhteistyösopimuksia ja Turva on ollut yksi näkyvimmistä sponsoreista Musan Salaman toiminnassa pitkään. Olimme yhteydessä yhtiöön ja kerroimme turnauksestamme. Turva innostui ajatuksesta lähteä sponsorioimaan turnaustamme. Meille myönnettiin 1000 euron korvaus markkinointiluvasta turnauksessa. Turvan mainokset olivat turnauspäivänä näkyvillä muun muassa pelikentillä jalkapallomaaleissa.

Turnaukselle oli aiheellista saada oma logo, jota voitaisiin käyttää tulevana vuosina. Musan Salaman yksi yhteistyökumppaneista on Mainosrumpu. Otimme myös Mainosrumpuun yhteyttä logon tiimoilta ja teimme heidän kanssaan sopimuksen. Mainosrumpu tuki turnaustamme suunnittelemalla ja toteuttamalla logon talkootyönä meille, jolloin siitä ei aiheutunut turnaukselle lisäkustannuksia. Logo oli painettuna jokaiselle pelaajalle ja valmentajalle jaetussa mitalissa sekä otteluohjelmissa.

Porin kaupunki tuki turnaustamme turnaustilan osalta. Haimme vapautusta turnauspaikan eli Karhuhallin vuokrasta Porin vapaa-aikalautakunnalta ja saimme myöntävän päätöksen juuri ennen turnauspäivää. Myös Porin kaupungin vapaa-aikavirasto oli turnauksen järjestelyissä mukana alusta saakka ja sieltä erityisliikunnanohjaaja Anna Setälä. Suomen Punainen Ristin vastasi turnauksen ensi-apujärjestelyistä. SPR oli paikalla turnauspäivänä huolehtimassa ensiavun antamisesta ja pelaajien turvallisuudesta.

Saimme turnauksemme työvoimaa Kankaanpään opistolta. Opistossa oli kuultu Spesiaali-turnauksen suunnittelusta ja he ilmoittivat halukkuutensa yhteistyöhön kanssamme. Opiskelijoille pidettiin infotilaisuus 22.3.2012, jossa kerrottiin millaista apua turnauspäivänä heiltä odotetaan ja millaisia pelaajia turnaukseen tulee osallistumaan. Tämän jälkeen yhteydenpito sähköpostitse oli tiivistä.

Edellisten yhteistyökumppaneiden lisäksi olimme yhteydessä myös Lounais-Suomen liikunta ja urheilu yhdistykseen, Suomen työväen urheiluliitto Satakunnan piiriin ja Suomen vammaisurheilu – ja liikunta yhdistykseen. Yhdistyksillä ei kuitenkaan ollut resursseja tukea turnaustamme rahallisesti. Rauman liikuntatoimesta ilmoitettiin, että heiltä turnausta voitaisiin tukea työvoimalla. Tämä osoittautui kuitenkin tarpeettomaksi.

7 SPESIAALI-TURNAUS

7.1 Tavoitteet

Turnauspäivänä Karjuhalliin alkoi saapua iloisia pelaajia varhain aamulla. Turnauksemme tärkein tavoite siitä, että pystyisimme antamaan erityistä tukea tarvitseville lapsille samoja mahdollisuuksia ja elämyksiä kuin muillekin jalkapalloileville lapsille näyttäisi toteutuvan. Välitön ilo paistoi pelaajien kasvoilta jo heidän saapuessaan ja sitähän opinnäytetyömme myös tavoitteli, liikunnan iloa ja riemua. Ammatillisena tavoitteena sosionomin näkökulmasta oli antaa turnaukselle myös sosiaalinen merkitys. Turnaus edisti lasten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, sekä loi lasten välistä sosiaalista kanssakäymistä. Joukkueiden onnistumisten ja pettymysten kautta lapset käsitelivät omia tunteitaan valmentajien johdolla. Niin onnistumiset kuin pettymyksetkin kasvattavat lapsen omaa minäkäsitystä. Turnaus oli mahtava tilaisuus kommunikointiin muiden lasten kanssa. Tavoitteena oli myös luoda lapsille turvallinen olo, jotta he pystyisivät osallistumaan kaikkeen tekemäänsä täysipainoisesti. Turvallisuuteen vaikuttivat ohjeistus, ympäristön selkeys ja turvalliset aikuiset ympärillä. Työelämälähtöinen tavoite oli luoda uusi perinne eli jatkuvuus turnaukselle.

7.2 Turnauspäivä

Viimein koitti jännityksellä odotettu turnauspäivän aamu, lauantai 5.5.2012. Virallisesti turnaus alkoi kello kymmeneltä. Päivä alkoi sateisissa merkeissä. Ennen turnauksen alkamista oli moni ystävä tai perheenjäsen tarjonnut apuaan ja tullut paikalle jo muutamaa tuntia aiemmin laittamaan Karjuhallia valmiiksi turnausta varten. Aamulla laitettiin kentät, katsomot, kioski ja opasteet valmiiksi turnausta varten. Halliin muodostettiin pelejä varten kaksi kenttää ja yksi harjoituskenttä. Joukkueet saapuivat paikalle ajoissa jo ennen kello kymmentä ja infopisteeltä heidät ohjattiin omiin pukuhuoneisiinsa sekä jaettiin heille otteluohjelmat ja ruokailulipukkeet. Kaikki löysivät paikkansa ja omat pukuhuoneet auttoivat välttämään sekaannuksia.

Hieman ennen kello kymmentä turnauksen kuuluttaja toivotti joukkueet tervetulleiksi. Myös me kiitimme omasta puolestamme osallistuvia joukkueita ja muita järjestäjiä. Olimme aikataulussa ja pelit alkoivat heti kello kymmenen. Päivän mittaan pelejä Karhuhallissa oli yhteensä 32. Pelien välissä oli pienet tauot. Keski vaikeassa isompien pelaajien lohossa kaikki joukkueet pelasivat toisiaan vastaan ja lohkoon osallistui viisi joukkuetta. Helpossa lohossa oli kolme joukkuetta, joten joukkueet pelasivat toisiaan vastaan kaksi kertaa, näin saatiin heillekin tarpeeksi pelejä. Voittaja laskettiin pelien perusteella niin, että jokaisesta voitosta tuli kaksi (2) pistettä, tasapelistä yksi (1) ja häviöstä ei yhtään. Pelit sujuivat hyvin ja aikataulussa. Pelaajat innostuivat ja pelasivat tähdäten voittoon.

Ilmapiiiri oli rento ja liikunnan riemu välitön. Häviöt harmittivat, mutta mitään ei kauaa murehdittu. Seurasimme pelejä ja ohjasimme pelaajia, valmentajia sekä muita toimihenkilöitä. Koordinoimme kioskin toimintaa ja ohjasimme opiskelijat opastamaan ruokailuun lähtijöitä. Roolimme päivän aikana oli moninainen, olimme aina siellä missä tarvittiin. Välillä tehtävämme olivat raskaampia, kuten maalien siirtämissä pelikentällä. Satakunnan Kansan valokuvaaja tuli myös paikalle. Muutama Suomen CP-maajoukkueen pelaaja oli kanssamme kuvissa.

Energianpurkutilasta vastasi päivän aikana suunnitelmien mukaan Porin kaupungin vapaa-aikavirasto ja Kankaanpään opiston opiskelijat. Alussa pelaajien oli vaikeaa osallistua toimintaan oma-aloitteisesti. Kuitenkin päivän mittaan aikuisten osallistavan toiminnan kautta pelaajien rohkeus kasvoi ja energianpurkutila houkutteli monia. Myös me olimme mahdollisuuksien mukaan toiminnassa mukana. Suurimmaksi suosikiksi nousi laukaisututka. Myös sählypelit innostivat porukkaa mukaan. Mekin pääsimme osallistumaan leikkimielisiin sählyotteluihin.

Pelien tiimellyksessä sattui pieniä vahinkoja, niin kuin aina tällaisissa tapahtumissa. Pelikentillä nähtiin yhteentörmäyksiä ja kovia potkuja, joista pallo kimposi suoraan vastapelaajan kasvoihin tai vatsaan. Onneksi paikalla oli ensiaputaitoiset Suomen Punaisen Ristin ihmiset ja kaikki haaverit saatiin hoidettua. Turnauspäivän aikana ei nähty suurempia konflikteja tai kiukunpurkauksia pelaajilta. Turnaukseen osallistu-

vat erityistä tukea tarvitsevat lapset pystyivät säätämään omaa käyttäytymistään hienosti, sillä jalkapallon riemu oli niin valtava.

Otteluohjelmaan oli merkitty tunnin tauko, jolloin joukkueilla oli mahdollisuus lähteä ruokailemaan. Toiset joukkueet lähtivät jo aiemmin, mutta siitä huolimatta ruokaan pääsi syntymään ruuhkaa. Vesisateesta johtuen osa joukkueista kulki välimatkan ruokailuun linja-autolla. Opiskelijat olivat kuitenkin opastamassa niitä joukkueita, jotka uskaltautuivat kulkemaan matkan kävellen pienessä sateessa. Paikan päällä ruokailussa kaikki sujui mallikkaasti. Ruokaan ja palveluun oltiin tyytyväisiä. Saimme palautetta joiltakin vanhemmilta ja valmentajilta ruokailusta välittömästi. *”Näin hyvää ja halpaa ruokaa ja vielä näin hyvin järjestettyä ruokailua emme ole nähneet ja kokeneet koko sinä aikana, kun olemme turnauksia kiertäneet.”* Myös Amicasta ilmoitettiin heidän olevan tyytyväisiä yhteistyöhömme ja toivotettiin ensi vuonna tervetulleiksi uudelleen. Hyvin onnistunut ruokailu vaikutti paljon päivän kulkuun. Kylläiset pelaajat olivat tyytyväisiä ja kaikilla oli hyvä mieli.

Ruokailun jälkeen ohjelmassa oli Suomen CP-maajoukkueen näytösottelu. Vastustajina heillä oli Musan Salaman naiset. Kaikki joukkueet eivät ehtineet ruokailusta johtuen heti pelin alusta saakka seuraamaan ottelua. Monet pelaajat innostuivat seuraamaan näytösottelua hyvinkin tarkkaan ja ottamaan ehkä jopa mallia maajoukkueen pelaajilta. Näytösottelu toi tiiviisti aikataulutettuun turnauspäivään pelaajille sopivan levähdystauon. Ruokailun ja näytösottelun jälkeen pelit jatkuivat normaalisti. Loppua kohden kuitenkin pelaajissa alkoi näkyä selvä väsymys, mutta loppuun asti pelattiin ja säilytettiin reipas urheilumieli. Päivän viimeisimpien oteluiden välissä me toimitimme jokaiselle joukkueelle tekemämme välipalat pukuhuoneisiin, joista valmentajat sitten jakoivat ne pelaajille. Sämpylästä ja tripistä sai lisää energiaa, jonka voimalla jaksoi pelata viimeisetkin pelit. Karhuhallin seinillä olleista otteluohjelmista näkyi kaikkien otteluiden tulokset ja niistä pelaajat laskivat jo pisteitä odottaen palkintojen jakoa.

7.3 Palkintojen jako

Viimeinenkin peli saatiin pelattua ja väsyneet pelaajat alkoivat odottaa palkintojen jakoa. Olimme pelien aikana järjestäneet keskikentälle palkintojenjakopöydän, jossa mitalit komeilivat. Kuuluttaja pyysi kaikkia joukkueita kokoontumaan kentälle. Ensin jaettiin mitali ihan jokaiselle osallistujalle, niin pelaajille kuin valmentajillekin. Jokainen joukkue sai vielä pelipallon muistoksi turnauksesta. Pelaajien riemu oli suunnaton. Palkintojen jakoa siivittivät kättelyt ja halaukset.

Sitten siirryttiin jännittävään vaiheeseen, kummastakin lohkoista palkittiin paras joukkue pokaalilla. Turnauksen kuuluttaja oli etukäteen laskenut voittajat pisteiden perusteella. Tasapisteisiin päädyttäessä voittaja ratkaistiin arpomalla. Helppossa pienempien lohkoissa voittaja selvisi helposti, mutta keskivaikeassa isompien lohkoissa jouduttiin turvautumaan arpaan. Pienten lohkon voittajajoukkue oli PalloSalamat ja isojen lohkon voittaja Tampereen Auringonnousu SM. Arpaa heitettiin Tampereen Auringonnousu SM:n ja PalloSalamien välillä. PalloSalamien joukkueen pettymys oli ymmärrettävää. Kuuluttaja kiitti joukkueita Musan Salaman puolesta ja me kiitimme omasta puolestamme.

Palkintojen jaon jälkeen iloiset pelaajat suuntasivat pukukopeille ja suihkuun. Osalla joukkueista linja-auto odotti jo parkkipaikalla ja niinpä kotimatka lähdettiin nopeasti. Karhuhallin ovella vielä toivotettiin joukkueet tervetulleiksi ensi vuonna uudelleen.

Vielä emme kuitenkaan voineet huokaista helpotuksesta, vaan järjestäjinä huolehdimme siitä, että Karhuhalli jäisi siistiin kuntoon seuraavia käyttäjiä varten. *”Jokainen pelaaja huolehtii omalta osaltaan hallin siisteydestä viemällä roskat roskakoreihin.”* Näin luki joukkueille lähettämämme infopakettin (liite 4) turnaussäännöissä ja hienoa, että jokainen pelaaja oli tunnollisesti noudattanut tätä sääntöä. Infopaketti sisälsi turnaussääntöjen lisäksi kartan ja muita tärkeitä ohjeita.

8 PALAUTE PELAAJILTA JA VALMENTAJILTA

Osataksemme kehittää turnausta tulevina vuosina tarvitsimme kaikilta turnaukseen osallistuvilta palautetta turnauspäivästä. Teimme tätä varten erilliset palautelomakkeet (liite 5). Pelaajat arvioivat turnauksen onnistumista hymynaamoin, kun taas valmentajille ja vanhemmille pelaajille suunnatussa palautelomakkeessa oli avoimia kysymyksiä. Pelaajille suunnattu lomake oli yksinkertaisempi, koska joukossa oli myös pieniä lapsia. Päädyimme avoimiin kysymyksiin, koska emme suhtautuneet palautteeseen tutkivalla otteella, vaan halusimme siitä vinkkejä tulevaisuuteen. Palautteet olivat kuitenkin vain yksi osa meidän laajassa opinnäytetyössä.

Lomakkeet jaoin joukkueiden pukukoppeihin. Päivän mittaan kuuluttaja muistuteli palautteen tärkeydestä ja kehotti täyttämään lomakkeita. Pelien lomassa oli melko vähän aikaa ja tietysti turnauksen jälkeen joukkueilla oli kiire lähteä kotimatalle, sillä olihan monella joukkueella pitkä matka. Osasimme siis valmistautua vähäiseen palautemäärään. Kaikkien joukkueiden valmentajat olivat täyttäneet palautteen ja muutamat vanhemmat. Pelaajien palautetta ei ollut kirjallisena niin paljoa, mutta kirjallisen palautteen korvasi kaikki ne halaukset ja riemunkiljahdukset, joita turnauspäivän aikana saimme sekä kuulimme. Myös valmentajat ja jotkut vanhemmat tulivat henkilökohtaisesti antamaan palautetta turnauksen aikana. Palkintojen jaossa jopa valmentajat innostuivat halaamaan meitä järjestäjiä ja kiittämään kovasta sekä todella tärkeästä tekemästämme työstä. Palaute kokonaisuudessaan oli hienoa. Joitakin pieniä parannusehdotuksia tuli, mutta sehän on selvää, että nyt ensimmäisessä Spesiaali-turnauksessa emme olleet osanneet ottaa vielä kaikkia yksityiskohtia huomioon. Palaute oli rakentavaa ja siitä on varmasti hyötyä tulevaisuutta ajatellen.

Pelaajilta kysyimme, että olivatko pelit onnistuneita. Palaute oli enimmäkseen iloisia naamoja täynnä, tietysti häviö sai laittamaan rastin surunaaman päälle. Energianpurkutila koettiin erittäin hyväksi tai hyväksi, vain yksi pelaaja oli rastittanut surunaaman. Palautelomake ei anna kuitenkaan tarkempaa tietoa siitä, miksi kyseinen pelaaja näin koki. Yhtä palautteen antanutta pelaajaa lukuun ottamatta kaikki halusivat

tulla turnaukseen uudestaan. Vastausten joukossa oli siis tämän kysymyksen kohdalla vain yksi totinen naama, joka tarkoitti välttävää.

Avoimissa kysymyksissä kysyttiin muuan muassa turnauksen alkujärjestelyiden onnistumisesta, turnauksen jatkuvuuden tärkeydestä, ajankohdasta ja joukkueiden tasoerojen huomioimisesta. Pääasiassa turnauksen alkujärjestelyihin ja tiedottamiseen oltiin hyvin tyytyväisiä. Erityisen tyytyväisiä oltiin meidän laatimiin turnauksen sääntöihin, jotka lähetimme joukkueille infopaketin yhteydessä. Yhdessä vastauksessa todettiin *”tiedottamisen olevan hiukan ontuvaa, mutta täysin ymmärrettävää, kun kyseessä eka kerta.”* Turnauksen jatkuvuus koettiin *”erittäin, äärettömän tärkeäksi.”* *”Vastaavanlaisia tapahtumia, joissa liikutetaan erityisiä lapsia ja nuoria ei ole koskaan liikaa.”* *”Erittäin tärkeä saada pelejä, sarjaotteluja on vähän.”* Turnauksen ajankohtaan oltiin tyytyväisiä. *”Vapun ja äitienpäivän väli erittäin hyvä ajankohta.”* Myös halliolosuhteet olivat valmentajien mielestä loistavat, varsinkin kun turnauspäivänä vielä sattui satamaan vettä.

Joukkueiden tasoerojen huomioiminen sai eniten kritiikkiä. Olimme sijoittaneet joukkueet pelaamaan niihin lohkoihin, joihin ilmoitauduttiin. Silti tasoerot olivat suuret, joka kertoo lohkojakojen teon vaikeudesta. Joukkueiden valmentajien näkemykset oman joukkueen tai joukkueiden tasosta eivät välttämättä olleet sittenkään oikeita. Tasoerojen tasoittaminen vaatisi turnauksen järjestäjiltä paljon etukäteistutkimusta joukkueiden aiemmista peleistä ja tuloksista, mutta onko se kuitenkaan lopulta mahdollista.

”Joukkueiden tasoerot oli otettu huomioon varmaankin parhaalla mahdollisella tavalla.” *”Pienten kohdalla ehkä vähän tsemppaamista.”* *”Vaatisi vähän tarkastusta.”* Tasoeroihin liittyen saimme myös sääntöehdotuksen. *”Säännöiksi voisi lisätä: 5 maalin johdossa saisi lisätä yhden pelaajan kentälle.”* Tämä sääntö auttaisi vähentämään tasoeroja. Muissa terveisissä saimme kiitosta erittäin hyvin järjestetystä ruokailusta ja ruuan hinta-laatusuhteesta, joukkueiden hyvin merkityistä omista pukukoipeista sekä vastaanotosta. Lisää olisi toivottu osallistuvia joukkueita ja pallopoikia kentille. *”Alemman tason pelit olisivat voineet olla katsomon puolella.”* *”Hieno homma ja iso kiitos näille kahdelle opinnäytetyön tekijälle.”* *”Meillä oli tosi mukavaa.”* *”Olimme mielellämme Porissa ja jos jatkoa seuraa, me ilmestymme paikalle.”*

9 POHDINTA

Opinnäytetyömme oli hyvin laaja kaikkine taustatöineen. Opinnäytetyömme Spesiaali-turnaus oli myös ajallisesti vaativa. Kokonaisuudessaan käytimme turnauksen järjestelyihin noin puoli vuotta. Opinnäytetyö vaati meiltä sitoutumista tähän projektiin ja vastuun ottamista.

Lähdimme tekemään opinnäytetyötämme ennakkoluulottomasti. Turnauksen järjestäminen oli meille kummallekin ensimmäinen jalkapalloprojekti, mutta osasimme odottaa suurta työmäärää. Lopulta työmäärä kaikessa laajuudessaan kuitenkin yllätti meidät, varsinkin turnauksen suunnitteluvaihe sisälsi paljon niin sanottua näkymätöntä työtä, joka ei näkynyt varsinaisena turnauspäivänä. Itse turnauspäivä eli turnauksen toteutus oli vain yksi osa työstämme, siihen kaikki huipentui.

Puolen vuoden aikana, turnausta järjestellessämme tuli vastaan hetkittäisiä väsymyksiä. Uskomme kuitenkin, että oma mielenkiinto jalkapalloa ja varsinkin erityistä tukea tarvitsevia lapsia kohtaan auttoi meitä jaksamaan eteenpäin. Tiesimme, että turnauspäivänä kova työmme palkitaan. Työn vaativuudesta huolimatta olemme suunnitelleet osallistuvamme turnauksen järjestelyihin myös ensi vuonna.

Tämä jalkapalloprojektimme on kasvattanut meitä valmentajana, huoltajana ja niin myös tulevina sosionomeina. Jokaisessa projektissa, niin myös meidän turnauksessamme on kehitettävää. Päivän mittaan huomioimme muutamia kehittämisen kohteita ja myös saamamme palaute auttaa omalta osaltaan kehittämään ensi vuoden turnauksesta vieläkin paremman. Tämä turnaus kaikkine vaiheineen ja tekemämme työ toimii pohjana tulevina vuosina. Ensimmäinen vuosi on aina hankalin ja olemme ylpeitä selvitessämme siitä. Ensi vuonna kaikki sujuu jo rutiinilla ilman suurempia stressitekijöitä. Turnauspäivän onnistuminen, pelaajien ilo ja riemu oli paras palkinto, minkä saatoimme saada. Pelaajien riemu tarttui ja pelaajilta opimme tietynlaista välittömyyttä ja mutkattomuutta.

9.1 Suunnitteluvaiheen ja turnauspäivän haasteet

Spesiaali-turnaus alkoi suunnitteluvaiheella. Suunnitteluvaihe oli koko prosessin työläin ja vaativin osuus. Työskentely turnaukseen ilmoittautuneiden joukkueiden kanssa tuntui alussa vaikealta ja työläältä. Sähköposteihimme reagoitiin viiveellä ja saimme olla yhteydessä samasta asiasta monta kertaa useiden henkilöiden kanssa. Lisäksi joukkueiden yhteystiedot olivat puutteellisia ja vanhentuneita, joka vaikeutti yhteydenpitoa. Opinnäytetyönämme järjestämään turnausta ja Musan Salamaa kohtaan kohdistui joidenkin joukkueiden taholta pientä epävarmuutta ja epäilyä, siitä että riittivätkö tämän hetkiset tiedot ja osaaminen erityisjalkapalloturnauksen järjestämiseen. Toisaalta oltiin myös innostuneita ja kiitollisia siitä, että olimme valinneet opinnäytetyömme aiheeksi näin tärkeän kohteen. Saimme suunnittelussa apua muilta ilmoittautuneilta joukkueilta. Apu tuli tarpeeseen, välillä kuitenkin neuvot, ohjeet ja mielipiteet tuntuivat liiallisilta. Halusimme kuitenkin itse selvittää haasteista, suunnittelutyöstä ja ideoinnista. Näin turnauksesta tulisi meidän näköisemme, meidän opinnäytetyömme.

Koimme vaativana työn aikatauluttamisen. Erityisjalkapalloturnauksen järjestäminen oli meille uusi haaste. Turnauksen suunnitteluun käytetty aika oli pitkä ja oli vaikea ajallisesti sijoittaa työvaiheita. Käytännössä esiin tulivat erilaiset päätökset esimerkiksi palkintojen hankkimisajankohdasta. Melkein kaikki hankintamme olivat kuitenkin riippuvaisia joukkueiden ilmoittautumisista ja niinpä ilmoittautumisien viivästyessä myös eri työvaiheet siirtyivät ajallisesti eteenpäin. Kiireisin ajankohta oli muutamaa viikkoa ennen turnauspäivää.

Pääosin yhteistyökumppaneiden kanssa yhteistyö sujui hyvin. Pieniä epäselvyyksiä oli työtehtävien sisällöstä. Pidimme koko prosessin ajan tiukkaa linjaa siitä, mitä turnaus tulee pitämään sisällään ja mikä sen päämäärä on. Turnaus oli opinnäytetyömme ja siksi lopullinen vastuu päätöksistä oli meillä.

Koimme työn aikana myös budjetin suunnittelun haastavana. Alussa oli vaikeaa miettiä ja suunnitella haettavia avustuksia, jotta saisimme turnauksen sujumaan. Kuluja ja menoja oli vaikea ennustaa. Joistakin hakemistamme rahallisista avustuksista saimme tietää vasta vähän ennen turnauspäivää, esimerkiksi Karhuhallin vuokrava-

pautuksesta. Lisäksi monien joukkueiden ilmoittautuminen viivästy viime hetkille, joten niiltä osin budjetti varmistui vasta silloin.

Turnauksen tulolähteitä olivat siis avustusraha, sponsoriraha ja joukkueiden turnausmaksut. Turnauksen menoja olivat palkintokustannukset, PalloSalamien ja muiden toimihenkilöiden ruokailu, ensiapu, pelaajille tarjottu välipala ja muut kioskitarvikkeet, Musan Salaman t-paidat sekä peliohjaajien palkkiot. Palkinnot, pokaalit ja pelipallot olivat suurin menoerä. Raha-asioita hoidettiin Musan Salaman kautta. Budjetista ylijäävä osuus on ensi vuoden turnausta varten.

Myös Kankaanpään opiston opiskelijat saivat siis turnauspäivänä lämpimän ruuan ja muistoksi Musan Salaman t-paidat, joita he käyttivät turnauspäivänä. Joukkueet saivat muistoksi turnauksesta pelipallot. Olisi ollut hienoa painattaa jokaiselle pelaajalla oma turnauspaita, mutta tämä ajatus jouduttiin hylkäämään budjetin vuoksi. Saimme kuitenkin viime hetkillä tietää Karhuhallin vuokravapautuksesta, jonka jälkeen raha olisi riittänyt t-paitoihin. Aika ei olisi kuitenkaan enää riittänyt painatukseen. Tämä haave jää siis odottamaan ensi vuoden turnausta.

Budjetti oli olennainen osa projektiamme. Budjetissa pysyminen vaati huolellisuutta ja tarkkuutta. Opinnäytetyömme laajuudesta johtuen emme kuitenkaan ole tässä raportissa eritelleet budjettia tarkemmin.

9.2 Turnauspäivän onnistuminen ja tavoitteiden toteutuminen

Turnauspäivä kokonaisuudessaan onnistui yli odotusten. Onnistuimme toteuttamaan turnauksen tärkeimmän tavoitteen, yhteisöllisyyden ja osallisuuden mahdollisuuksien lisäämisen. Tärkein tavoite piti sisällään myös samojen harrastusmahdollisuuksien luomisen kuin muillekin jalkapalloileville lapsille. Loimme erityistä tukea tarvitseville lapsille yhden tärkeän liikunnallisen tapahtuman lisää. Spesiaali-turnaus ei ollut vain yksittäinen tapahtuma, vaan se tulee jatkumaan vuosittain ja juuri jatkuvuutta sekä pysyvyyttä erityistä tukea tarvitsevat lapset tarvitsevat myös liikuntaharrastuk-

sisään. Liikunnan merkitys erityistä tukea tarvitseville lapsille on tärkeä ja olemme omalta osaltamme edistäneet tätä.

Onnistuimme luomaan turnauspäivälle erinomaiset puitteet, jossa jokainen pelaaja tunsi itsensä hyväksytyksi sellaisena kuin on. Osallistujia turnauksessa oli paljon, mutta mahdollisuuksien mukaan pyrimme vaihtamaan kuulumisia pelaajien kanssa. Osallistuimme pelaajien kanssa energianpurkutilassa sählypeleihin ja muuhun toimintaan. Näillä pienillä hetkillä saimme luotua luottavaisen ja turvallisen ilmapiirin.

Turnauspäivä sujui suunnitelmien mukaan ja aikataulussa. Meidän roolimme oli päivän mittaan koordinoida ja seurata toimintaa sekä auttaa siellä missä apua tarvittiin. Henkilökuntaa oli riittävästi ja kaikki toimi. Työmäärä työvoiman määrään nähden oli suhteutettu hyvin. Pieniä epäkohtia ja parannettavaa oli päivän aikana toki huomattavissa, mutta niillä ollut kokonaisuuden kannalta huomattavaa merkitystä.

9.3 Haastattelu paikallismediaan

”Riemu ja kiukku, innostus ja pettymys – mitään ei peitellä. Jalkapallossa tunteet näkyvät kaikessa kirjossaan. Täydellä volyyymilla.” Näin alkoi Satakunnan Kansan haastattelu: Jalkapallo opettaa ratkaisemaan ristiriitoja. Annoimme turnauspäivänä haastattelun Satakunnan Kansalle, jossa käsiteltiin turnausta ja sen eri vaiheita suunnittelusta aina toteutukseen. Haastattelusta kävi ilmi myös työhistoriamme erityistä tukea tarvitsevien lasten parissa ja yhteys erityisjalkapalloon. *”Erityislasten jalkapallon ydin ei ole itse laji, vaan sosiaalisten taitojen oppiminen. Jalkapallo opettaa pelaajia tulemaan toimeen keskenään, muun muassa ratkaisemaan ristiriitoja.”* Näin sanoimme haastattelussa ja turnauksen sosiaalinen merkitys, sekä hyöty olivat havaittavissa turnauspäivänä pelaajien iloisista ilmeistä. *”Ilo ja rentous ovat avainasenoja. Tätä juttua ei tehdä veren maku suussa”.* Erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa työskennellessä tämä on tärkeää muistaa, halu tehdä tätä työtä tulee sydämeistä. Tietysti erityistä tukea tarvitsevilla lapsilla on myös kunnian himoa ja tavoitteita, hyvä menestys ja voittaminen peleissä nostavat lapsen itsetuntoa. Mielestämme haastattelu kuvasi hyvin turnausta ja sen tärkeyttä.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISIDEAT

Turnauksen aikana ja sen jälkeen palautteiden muodossa tuli selväksi, että tällaiselle turnaukselle on kysyntää jatkossakin. Tulevina vuosina pitää kiinnittää huomiota enemmän sääntöihin ja niiden soveltamiseen erityisjalkapalloa varten, esimerkiksi säännöissä tulee selvittää maalipotkun sijaan käytettävää maaliheittoa ja tasoitusta joukkueiden välillä, kun maalierot ovat suuria. Tulevaisuudessa voisi uudeksi säännöksi ottaa pelien lopussa tasoeroja tasoittavat rangaistuslaukaukset. Tämä tarkoittaisi sitä, että häviäjäjoukkue saisi maalieron verran rangaistuslaukauksia. Näin pystyttäisiin vaikuttamaan suuriin tasoeroihin. Tasoerot erityisjalkapallossa ovat suuret jo pelaajien suuresta ikäjakaumasta johtuen.

Jatkossa voitaisiin kiinnittää huomiota enemmän opasteisiin, jotta joukkueet osaisivat esimerkiksi valmentajan johdolla syömään, eikä tulevina vuosina tarvittaisi enää erillistä työvoimaa tätä tehtävää eli opastusta varten. Turnaus pelattiin ”Kaikki pelaa” -periaatteella, joka tarkoittaa, sitä että joukkueessa on sekä tyttöjä että poikia. Emme osanneet huomioida tätä. Epäkohtana voidaan siis pitää joukkueiden pukutiloja. Tulevina vuosina pitää järjestää tytöille ja pojille erilliset pukutilat ja peseytymismahdollisuudet. Pystyimme kyllä nopeasti tämänkin vuoden turnauksessa korjaamaan tilanteen ja järjestämään tytöille oman peseytymismahdollisuuden.

Median vähäinen kiinnostus turnausta kohtaan yllätti. Ehkä juuri tämän vuoksi paikalle tuli vain vähän yleisöä ja kannustusjoukkoja. Pelaajien huoltajien ja vanhempien vähäisyys myös ihmetytti. Luulemme tämän kuitenkin johtuvan pitkistä pelimatkoista. Joukkueet matkustivat turnaukseen linja-autoilla, joissa ei ehkä enää ollut tilaa huoltajille ja vanhemmille. Mainonta on asia mihin mielestämme kannattaa tulevaisuudessa kiinnittää huomiota.

LÄHTEET

Ahonen, T., Taipale-Oiva, S., Kokko, J., Kuittinen, T. & Cantell, M. 2008. Motoriikka. Teoksessa Ahonen, T., Siiskonen, T. & Aro, T. (toim.) Sanat sekaisin? Jyväskylä: PS-kustannus, 180–198.

Ahonen, T., Viholainen, H., Cantell, M. & Rintala, P. 2005. Motoriikka ja oppimisvaikeudet. Teoksessa Rintala, P., Ahonen, T., Cantell, M. & Nissinen, A. (toim.) Liiku ja opi. Jyväskylä: PS-kustannus, 9.

Alanko, R., Remahl, V. & Saari, A. 2004. Erityistukea tarvitseva lapsi leikeissä ja liikunnassa. Ota minut mukaan. Viitattu 21.6.2011.

http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/otamukaan.pdf

Autio, T. 2007. Liiku ja leiki. Motorisia perusharjoitteita lapsille. Lahti: VK-kustannus.

Autio, T. & Kaski, S. 2005. Ohjaamisen taito. Helsinki: Edita.

Barkley, R. 2008. ADHD. Kuinka hallita ADHD. Kuopio: Unipress.

CP- jalkapallon (7-a-side) säännöt. CPISRA 10th edition 2009 (käännös SIU 2009).

<http://www.vammaisurheilu.fi/fin/lajit/jalkapallo/saannot/>

Heikinaro-Johansson, P. & Kolkka, T. 1998. Koululiikuntaa kaikille. Helsinki: Opetushallitus.

Heinämäki, L. 2004. Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa. Erityispäivähoito - lapsen mahdollisuus. Helsinki: Stakes.

Heinämäki, L. 2000. Varhaiserityiskasvatus lapsen arjessa. Helsinki: Tammi.

Holtinen, A. 2000. Down- lapsen liikunnallisen kehityksen tukeminen. Downin oireyhtymä 21, 25.

Huisman, T. & Nissinen, A. 2005. Oppiminen, oppimistyylit ja liikunta. Teoksessa Rintala, P., Ahonen, T., Cantell, M. & Nissinen, A. (toim.) Liiku ja opi. Jyväskylä: PS-kustannus, 25.

Jokinen, K. & Ahtikari, K. 2004. AD/HD-opas koulunkäyntiavustajille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kaski, M., Manninen, A., Mölsä, P. & Pihko, H. 2009. Kehitysvammaisuus. Helsinki: WSOY.

Kauravaara, K., Lakkasuo, T. & Luona-Helminen, R. 2006. Liikunta sopii kaikille. Soveltavan liikunnan opas vertaisohjaajalle. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 181. Jyväskylä: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö Likes.

Kerola, K. 2009. Autistisesti käyttäytyvien lasten kuntoutus – strukturoitu opetus. Teoksessa Launonen, K. & Korpijaakko-Huuhka, A. (toim.) Kommunikoinnin häiriöt. Syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Helsinki: Gaudeamus, 168.

Koljonen, M. 2000. ”USKALLAN JA OSAANKIN” – Psykomotorinen harjaantuttaminen itsetunnon ja motoriikan tukemisessa, kun lapsilla on oppimisvaikeuksia. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 129. Jyväskylä: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö Likes.

Koljonen, M. & Rintala, P. 2002. Soveltavan liikunnanohjauksen ja -opetuksen perusteet. Teoksessa Mälkiä, E. & Rintala, P. (toim.) Uusi erityisliikunta. Liikunnan sovellukset erityisryhmille. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 203–211.

Korhonen, T. 2004. Lapsen neuropsykologinen kehitys. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.) Erityiskasvatus varhaislapsuudessa. Helsinki: WSOY, 47–48.

Korpijaakko-Huuhka, A. & Launonen, K. 2009. Johdanto. Teoksessa Launonen, K. & Korpijaakko-Huuhka, A. (toim.) Kommunikoinnin häiriöt. Syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Helsinki: Gaudeamus, 9-13.

Leppänen, V. & Hyvärinen, L. 1991. Aistivammaisuus. Teoksessa Mälkiä, E. (toim.) Erityisliikunta 1. Jyväskylä: Gummerus, 98–102.

Lintunen, T. & Kuusela, M. 2009. Vuorovaikutuksen edistäminen liikuntaryhmissä. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 188–203.

Lintunen, T. & Rovio, E. 2009. Johdanto liikunnan ryhmäilmiöihin. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 16–22.

Lönnerberg, M. 2006. Mikä on Touretten oireyhtymä? Teoksessa Nurmi, L. & Pesonen, K. (toim.) Elämää Touretten oireyhtymän kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus, 7-14.

Musan Salaman WWW-sivut. Viitattu 7.7.2011.

<http://www.musansalama.fi/sivu.aspx?taso=0&id=47>

Musan Salama. 2010. Toiminnan suunta 2010.

Mörönen, E. Lovaasin käyttämisterapia. Luento Kankaanpään opiston lasten- ja nuorten erityisohjaajien ammattitutkintokoulutuksesta 25.11.2006.

Niemelä, S. & Rintala, P. 2002. Kunto ja suorituskyky. Teoksessa Mälkiä, E. & Rintala, P. (toim.) Uusi erityisliikunta. Liikunnan sovellukset erityisryhmille. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 240.

Nikander, A. & Rovio, E. 2009. Tehtäväsuuntautuneen motivaatioilmaston edistäminen. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 232–233.

Nissinen, S. 1991. Kuulovammaisuus. Teoksessa Mälkiä, E. (toim.) Erityisliikunta 1. Jyväskylä: Gummerus, 118.

Ozonoff, S., Dawson, G. & McPartland, J. 2008. Aspergerin syndrooma ja hyvä-tasoinen autismi – opas vanhemmille. Kuopio: Unipress.

Peltomaa, J., Sorsa, M., Leminen, J. & Purho, H. 2005. Erityistä tukea tarvitseva lapsi päivähoitossa – opas. Kontiolahti: Kontiolahden kunnan monistamo. Viitattu 6.6.2011. http://www.isonetti.net/varhaiskasvatus/Erityinen_osaksi_arkea.pdf

Pihlaja, P. 2004. Varhaisvuosien erityiskasvatuksen rakenteelliset ja ideologiset perusteet. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.) Erityiskasvatus varhaislapsuudessa. Helsinki: WSOY, 125–126.

Piispanen, T. 2009. Erityisliikuntaa kuntiin 2007–2009 -kehittämisen- ja konsultointiprojekti. Viitattu 5.7.2011. <http://www.erityisliikunta.fi/?sid=58&tid=49>

Rintala, P. 2002. Keskushermoston sairaudet ja vauriot. Teoksessa Mälkiä, E. & Rintala, P. (toim.) Uusi erityisliikunta. Liikunnan sovellukset erityisryhmille. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 34-35.

Rintala, P. 2011. Soveltava liikunnanopetus. Viitattu 10.8.2011. <http://peda.net/veraja/jyu/liiktdk/liikuntatieteet/soveltava/liikunnanopetus>

Rintala, P., Ahonen, T. & Cantell, M. 2002. Elämänkulku ja liikunta. Teoksessa Mälkiä, E. & Rintala, P. (toim.) Uusi erityisliikunta. Liikunnan sovellukset erityisryhmille. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 142–145.

Rintala, P. & Huovinen, T. 2007. Erityisryhmien liikunnasta erityisliikuntaan. Teoksessa Heikinaro-Johansson, P. & Huovinen, T. (toim.). Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Helsinki: WSOY, 187.

Rovio, E. 2009. Ryhmän kiinteys ja koheesio. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 175–176.

Rovio, E. & Nikkola, T. 2009. Ohjaaminen on tutkivaa työtettä ja kuuntelemista. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 317–324.

Salmi, o., Rovio, E. & Lintunen, T. 2009. Ryhmä kehitystä ohjaavia voimia. Teoksessa Rovio, E., Lintunen, T. & Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 89–118.

Sume, H. 2004. Kuulovamman toteaminen. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.) Erityiskasvatus varhaislapsuudessa. Helsinki: WSOY, 300–301.

Suomen palloliitto. 1995. Lapsi ja nuori valmennettavana. Helsinki: Suomen palloliitto.

Suomen Palloliiton WWW-sivut. 2010. Jalkapallosäännöt. Helsinki. Viitattu 21.7.2011. <http://www.palloliitto.fi/>

Suomen Palloliiton WWW-sivut. 2011. Kaikki pelaa – ohjelma. Viitattu 14.6.2011.
<http://www.palloliitto.fi/>

Suomen vammaisurheilu ja -liikunta VAA ry:n WWW-sivut. Helsinki. Viitattu 21.7.2011. <http://www.vammaisurheilu.fi/fin/etusivu/>

Seppälä, H. & Rajaniemi, M. 2011. Mitä kehitysvammaisuus on? Viitattu 6.6.2011.
<http://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus/mita-kehitysvammaisuus-on.html>

Vehkalahti, R. 2007. Kehu lapsi päivässä. Helsinki: Lasten keskus.

Viittala, K. 2006. Lasten yhteinen varhaiskasvatus. Tampere: Tampere University Press.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi. Jyväskylä: Gummerus.

Välkkilä, S. 2009. Lapsellamme on Down. Tampere: Kehitysvammaisten Tukiliitto ry. Viitattu 21.6.2011.
http://www.kvtl.fi/media/Julkaisut/Oppaat/1267695440lapsellamme_on_down.pdf

Wilska, M. 2011. Downin oireyhtymä. Viitattu 21.6.2011.
<http://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus/diagnoosit/downin-oireyhtyma.html>

Muistilista erityisjalkapalloturnauksen suunnittelijalle

Alkuvalmistelut:

- Kartuta mahdolliset joukkueet (sähköpostiosoitteet Suomen palloliiton sivuilla)
- Laske budjetti (turnaustulot, mahdolliset avustukset ja sponsorit) ja päätä näiden perusteella turnausmaksu
- Lähetä kutsut sähköpostitse (aika ja paikka, pelimuoto, turnauksen säännöt ja ohjeet, ruokailu mahdollisuudet, ajo-ohjeet)
- Turnauspaikan varaus
- Palkintojen tilaaminen
- Kerää järjestävästä seurasta itsellesi ”asiantuntijaryhmä” ja talkootiimi, jonka kanssa pidetään ennen turnausta palavereja. Asiantuntijaryhmä antaa vinkkejä ja neuvoja sekä osallistuu toteutukseen. Turnaus vaatii useamman ihmisen panostusta

Vastuualueet:

1. Kenttien rakentaminen (maalit, pallot, rajat, penkit), peliohjaajien/tuomareiden palkkaaminen, sekä heidän perehdyttäminen sovellettuihin sääntöihin
2. Ruokailu (kilpailutus ja sopivan ruokalan valinta turnaukseen osallistuville, ruokamaksut)
3. Kioski (kioskin toiminnan organisointi, myytävät tuotteet, pohjakassa, tarvittava henkilökunta)
4. Turnauksesta tiedottaminen, mainonta ja informaatio (ilmoitus medialle turnauksesta, kyltit ja ohjeistukset turnauspaikalle)
5. Otteluohjelma ja pelitulokset

Lisäksi voidaan sopia tarvitaanko turnaukselle ”juontaja/kuuluttaja”, joka omalta osaltaan vastaa viihtyvyydestä ja pelien ajallaan alkamisesta.

Erityistä huomiota kaikissa vastuualueissa on kiinnitettävä selkeyteen, tilan visuaaliseen ilmeeseen ja esteettömyyteen.

Ennen turnausta:

- Pidetään asiantuntijaryhmän ja talkootiimin kanssa palaveri ja tarkistetaan onko listalla mainitut vastuu-alueet hoidettu. Jaetaan loput tehtävät.
- Kaikkea ei voi mitenkään suunnitella ennalta. On varauduttava yllätyksiin vielä turnauspäivänäkin.
- Muista iloinen mieli ja joustavuus. Turnauksen jatkuvuus riippuu siitä, kuinka hyvin joukkueet viihtyvät!

Spesiaali-turnaus

Erityisryhmien jalkapalloturnaus
lauantaina 5.5.2012 klo 10-18
Porin Karhuhallissa

**Musan Salama toivottaa erityisjoukkueenne
taustajoukkoineen tervetulleeksi turnaukseen.**

Turnauksessa pelataan kolmessa eri lohossa: helppo, keskivaikea ja vaikea. Sitovat ilmoittautumiset tapahtumaan ja haluanne lohkoon 31.1.2012 mennessä sähköpostitse osoitteeseen: sari.kangasniemi@student.samk.fi

Turnausmaksu on 150 € joukkueelta.

Maksu suoritetaan tilille: FI65 5700 8120 2562 22
viimeistään 24.2.2012.

Maksun saaja: Musan Salama / PalloSalamat.

Viestikenttään: Joukkueen nimi/nimet ja Spesiaali-turnaus. Ilmoittautumismaksua ei palauteta peruutustapauksissa!

Joukkueellanne on mahdollisuus myös ruokailuun läheisessä Satakunnan ammattikorkeakoulun ruokalassa. Tarjolla on broileripastaa ja ruokailun hinta on 5.70/hlö.

Mikäli haluatte varata joukkueellenne ruokailun, tästä pyydämme ilmoittamaan ilmoittautumisen yhteydessä. Pyydämme myös ilmoittamaan tarkan ruokailijamäärän, jotta osamme lasuttaa teitä oikein ja lähettää teille oikean määrän ruokalipukkeita.

Karhuhallissa on käytössä joukkueille pukuhuoneita, ensiapupiste, kioski ja pelaajille energian purkuun tarkoitettu taukotila.

Pelaajat ovat joukkueen ja huoltajien vastuulla turnauksen ajan, myös energian purkuun tarkoitettussa taukotilassa. Taukotilassa on paikalla liikunnanohjaajia. Turnauksessa tullaan ottamaan valokuvia ja videokuvaa ilman erillistä lupaa mm. opinnäytetyömme raportointiseminaaria varten.

Ilmoittautuneille joukkueille tullaan lähempänä turnausta lähettämään tarkempi turnausohjelma, säännöt, peliaikataulut ja kartta sekä ajo-ohjeet.

Spesiaali-turnauksessa jokainen pelaaja palkitaan!

yhteyshenkilöt:

Sari Kangasniemi
sari.kangasniemi@student.samk.fi
p. 040-7267697

Heidi Kallio
heidi.kallio@student.samk.fi

Tervetuloa!

INFOPAKETTI

SPESIAALI-TURNAUS

LA 5.5.2012 klo 10-18

*Tervetuloa pelaamaan Karhuhalliin Spesiaali-
turnausta!*

Karhuhalli
sijaitsee
Porissa
osoitteessa:
Urheilutie
1, 28500
Pori.

[Karhuhallin kartta](#)

Joukkuebussit ja autot kannattaa jättää Raumantien päätyyn Karhuhallinpolun päässä olevalle parkkipaikalle.

PELISÄÄNNÖT

Turnaus pelataan Fifa:n sääntökirjan mukaan, kuitenkin cp-jalkapallosääntöjä soveltaen. Peli-aika on 2x15 min. Pelikenttä on kooltaan 40 m x 30 m, maalit 5 m x 2 m. Paitsiosääntö ei ole käytössä. Pe-

laajia kentällä on 6 + mv. Otteluita tuomaroivat Musan Salaman peliohjaajat.

Pisteytys: Voitosta saa kolme (3) ja tasapelistä yhden (1) pisteen.

TURNAUKSEN SÄÄNNÖT

- Turnauksessa noudatamme hyviä käytöstapoja niin kentällä kuin muissakin tiloissa.
- Joukkueen pukukopin avaimesta huolehtii valmentaja, huoltaja tai muu aikuinen. Jokaiselle joukkueelle on varattu oma pukukoppi ja siellä vaatteita sekä muita tavaroita säilytetään omalla vastuulla.
- Energianpurkutila on koko päivän vapaassa käytössä ja sen toiminnasta vastaa erillinen henkilökunta. Energianpurkutilassa jokainen pelaaja on kuitenkin huoltajiensa vastuulla.
- Jokainen pelaaja huolehtii omalta osaltaan hallin siisteydestä viemällä roskat roskakoreihin.
- Karhuhallin vasemmassa päädyssä sijaitsevan ”kuntosalin” käyttö on kielletty kaikilta.

RUOKAILU

Ruokailun etukäteen ostaneet joukkueet ruokailevat Satakunnan ammattikorkeakoulussa. Joukkueet, jotka ovat ilmoittaneet ruokailevansa saavat ruokailulipukkeet vasta paikan päällä. Olemme varanneet rajatun määrän lipukkeita (hinta 5.70€) myyntiin Karhuhalliin (infopisteessä), joita voivat ostaa esimerkiksi vanhemmat ja muut huoltajat. Ruokailu laskutetaan joukkueilta turnauksen jälkeen.

Karhuhallissa toimii koko turnauspäivän Musan Salaman ylläpitämä kioski, josta on myös mahdollisuus ostaa pientä evästä.

Joukkueille on laskettu otteluohjelmaan riittävästi ruokailuun aikaa.

Satakunnan ammattikorkeakoulussa ruokailevat voivat siirtyä ruokaan kävelen. Etäisyys Karhuhallilta pyörätietä pitkin, kenttien vierestä on noin 800 m. Matkan varrella opasteita ja opiskelijoita ohjaamassa.

[Kartta karhuhallilta ammattikorkeakoululle kävelen](#)

ENERGIANPURKUTILA

Karhuhallin oikeassa laidassa on yhteistyössä Porin kaupungin vapaa-aikaviraston kanssa järjestetty energianpurkutila, jossa pelaajilla on mahdollisuus kuluttaa aikaansa. Tila on suunniteltu ja toteutettu liikuntamaavälineitä käyttäen. Tilassa on kaksi työntekijää vapaa-aikavirastosta, sekä nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajaopiskelijoita, jotka vastaavat energianpurkutilasta. Ohessa toimii laukaustutka.

ENSIAPUPISTE

Vaaratilanteiden ja tapaturmien varalta karhuhallissa toimii Suomen punaisenristin ylläpitämä ensiapupiste, joka on käytössä koko turnauksen ajan.

PALKINNOT

Kaikki pelaajat palkitaan turnauksen päätteeksi palkintojenjakotilanteessa mitalein. Lisäksi lohkon voittajajoukkue saa pokaalin.

PALAUTE

Koska turnaus on ensimmäinen laatuaan Porissa sekä toteutettu opinäytetyönä, palaute on meille ensiarvoisen tärkeää. Kaikki joukkueet löytävät pukuhuoneistaan valmiiksi jaetut palautelomakkeet. Toivomme jokaisen joukkueen jäsenen (valmentajat, huoltajat, pelaajat ym.) täyttävän heille suunnatut lomakkeet ja jättävän ne niille erikseen osoitetulle paikalle turnauksen päätteeksi. Näin voimme kehittää turnausta tulevina vuosina.

Turnauksessa nähdään myös Suomen CP-jalkapallomaajoukkueen näytösottelu!

KENTILLÄ TAVATAAN! 😊

Palautelomake pelaajat

rastita vastaus

1. Olivatko pelit onnistuneita?

Erittäin hyvä

Hyvä

Välttävä

Huono

2. Mitä pidit energianpurkutilasta?

Erittäin hyvä

Hyvä

Välttävä

Huono

3. Haluatko tulla uudestaan?

Erittäin hyvä

Hyvä

Välttävä

Huono

Palautelomake valmentajat/huoltajat/vanhemmat pelaajat

1. Miten mielestäsi alkujärjestelyt onnistuivat, esimerkiksi tiedottaminen turnauksesta?

2. Miten tärkeäksi koet turnauksen jatkuvuuden erityislasten jalkapalloharrastuksen kannalta?

3. Onko turnauksen ajankohta hyvä?

4. Oliko joukkueiden tasoerot otettu riittävän hyvin huomioon?

Muita ajatuksia tai terveisiä:

Seuran yhteystiedot/valmentajan sähköpostiosoite:

Kiitos vastauksistasi! Yritämme niiden avulla kehittää turnauksitamme jatkossa 😊